

Oudestraat 70

Kampen

Inleiding

Op dit moment worden plannen gemaakt voor de verbouwing van Oudestraat 70 (Rijksmonument) in Kampen. In de huidige situatie staat het pand leeg, zie [BESCHRIJVING](#) voor de situering en een beschrijving van het pand. Vanwege de monumentenstatus is aan BELFORT om een bouwhistorische verkenning met waardestelling gevraagd. Aan de hand van de resultaten van het onderzoek kan bepaald worden welke cultuurhistorische waarden bij de veranderingen in het geding zijn en waar de ruimte ligt voor nieuwe ontwikkelingen.

Onderzoek

Het onderzoek was gericht op het in kaart brengen van de bewaard gebleven historische structuur van het pand en de daarin te onderscheiden bouwfases. Allereerst zijn de aanwezige gegevens in de literatuur en archieven geïnventariseerd. Hiervoor is een bezoek gebracht aan het Stadsarchief in Kampen. Hier zijn de beschikbare 20e-eeuwse bouwtekeningen geraadpleegd en zijn de door H.W. van den Hoven opgestelde lijsten met bewoningsgeschiedenis van de Oudestraat vanaf de 16e eeuw bekeken. Via diverse beeldbanken is historisch beeldmateriaal verzameld en via het Kadaster zijn kadastrale kaarten bekeken.

Het veldwerk is uitgevoerd op 23 januari 2019. Het onderzoek heeft plaatsgevonden conform de Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek van april 2009. Gedurende het veldwerk was men bezig met het verwijderen van het voormalige (recente) winkelinterieur op de begane grond. Hier en daar kon door middel van kijkgaten enig zicht verkregen worden op de verdiepings- en zolderbalklagen. Het grootste deel van de bouwmuren en de balklagen ging echter nog altijd schuil achter latere afwerkingen. Hierdoor is het onvermijdelijk dat de analyse zich met name bij de vroegste bouwfases beperkt tot de hoofdlijnen en dat sommige perioden in de tijdlijn onvolledig of onbenoemd blijven.

De opdrachtgever heeft geen opdracht gegeven voor het maken van faserings- en waarderingsplattegronden. Deze kunnen desgewenst als vervolg aan de rapportage toegevoegd worden, bij aanlevering van een recente opmeting van het pand.

Digitale rapportage

Alle gegevens zijn chronologisch geordend en digitaal gepresenteerd in opeenvolgende vensters in de tijdlijn en voorzien van een waardering op www.tijdbeeld.com. De directe link naar de afgeschermdede rapportage is: <http://www.tijdbeeld.com/project/oudestraat-70>

Hoewel via de website een PDF-versie van het rapport gegenereerd kan worden, is dit hoofdzakelijk bedoeld als archieffunctie. Tekst en afbeeldingen zijn optimaal te bekijken via bovenstaande link.

Tijdlijn

1300-1550

De smalle, diepe percelen aan de Oudestraat zijn gevormd vanaf de 13e eeuw, toen de riante kavels aan de rivierdijk werden opgesplitst. Aan weerszijden van de Oudestraat stonden al in de 14e eeuw stenen huizen en achterhuizen. Ook de bouwgeschiedenis van Oudestraat 70 start in de late middeleeuwen. Belangrijke onderdelen van de casco's van het diepe huis en het achterhuis dateren waarschijnlijk uit de 14e eeuw.

Laat-middeleeuwse huizen aan de Oudestraat

Kampen is als dijkdorp ontstaan op de westelijke oever van de IJssel. In de 11e en 12e eeuw startte men met de ontginning van het veenlandschap en werd er een rivierdijk aangelegd. De dijk kwam in fasen tot stand en volgde in Kampen het tracé van de Oudestraat. Aan de Oudestraat ontstond lintbebouwing op ruim opgezette percelen die zich vanaf de dijk westwaarts uitstrekten tot aan de Burgel en gescheiden waren door kavelsloten. De vrijstaande houten huizen werden gebouwd op individuele woonterpen, die later aaneen zouden groeien tot een stadsterp. In de 13e eeuw nam de behoefte aan bouwgrond sterk toe en splitste men de riante percelen aan de Oudestraat zowel in de lengte als in de breedte. Ter ontsluiting werden parallel aan de Oudestraat de Nieuwstraat en vervolgens de Hofstraat aangelegd, voor het eerst in de bronnen vermeld in respectievelijk 1319 en 1339.

De verstening van woonhuizen kwam aan de Oudestraat waarschijnlijk al voor 1300 op gang. Op de langgerekte percelen werden al vroeg achterhuizen en eenkamerwoningen gebouwd die door de smalle stegen ontsloten waren. Het stadsbestuur stimuleerde met subsidies en regelgeving het bouwen van gemeenschappelijke stenen scheidingsmuren en de toepassing van dakpannen, voornamelijk om het gevaar van stadsbranden tegen te gaan. Geleidelijk werden ook steeds meer gevels in baksteen opgetrokken. Ook ter plaatse van Oudestraat 70 stonden reeds in de 14e eeuw een diep stenen huis aan de Oudestraat (A) en een stenen achterhuis (B) achter Oudestraat 68. De vroegste schriftelijke vermelding van bewoning van Oudestraat 70 dateert uit 1453, toen was Henrick Jansz. eigenaar van het pand. Zie de [BESCHRIJVING](#) en de afgebeelde luchtfoto voor de situering van de bouwvolumes van het diepe huis en het achterhuis op het perceel. Hieronder volgt een overzicht van de laat-middeleeuwse onderdelen.

Gemeenschappelijke bouwmuren

De gemeenschappelijke bouwmuren geven een goede indicatie van de vroegste stenen bebouwing op een perceel. Ondanks latere vernieuwingen van huizen zorgen laat-middeleeuwse bouwmuren voor veel continuïteit. Men kan immers niet zomaar een muur slopen die ook eigendom is van de buurman. Het baksteenformaat van alle zichtbare bouwmuren komt redelijk overeen. De bouwmuren van het diepe huis aan de Oudestraat, het achterhuis en het pand aan de Hofstraat hebben allen een 10-lagenmaat van ca. 80 cm of een 5-lagenmaat van 39 à 40 cm. Een dergelijk baksteenformaat sluit aan bij een oorspronkelijke datering van in steen opgetrokken bebouwing uit de 14e eeuw.

Afbeelding 1 van 3

Van de bouwmuren van het diepe, smalle huis aan de Oudestraat (A) zijn aan de voorzijde en achterzijde op de verdieping beperkte delen van het metselwerk in het zicht. Zowel van de linker- als de rechterbouwmuur is voor 5 lagen 39-40 cm gemeten. Dit geeft aan dat hier al in de 14e eeuw een diep huis met een verdieping stond.

Afbeelding 2 van 3

Van de bouwmuren van het achterhuis (B) is de linker boumuur op de begane grond en de verdieping beperkt zichtbaar. Met enige moeite kon op de begane grond plaatselijk een 5-lagenmaat gemeten worden van ca. 40 cm. Een 10-lagenmaat van rond de 80 cm sluit aan bij een datering van dit bouwdeel in de 14e eeuw.

Afbeelding 3 van 3

Ook het pand aan de Hofstraat heeft gemeenschappelijke bouwmuren met een 10-lagenmaat van ca. 80 cm. De bouwmuren bestaan vrijwel geheel uit koppenlagen. Mogelijk heeft men de muren deels opnieuw opgetrokken bij een latere verbouwing, met gebruikmaking van bestaand (sloop)materiaal. De linker boumuur (gezien vanaf de Hofstraat) bevat een versnijding en sporen van een verdwenen stookplaats.

Kapconstructie van het achterhuis

In de sporenkap van het achterhuis zijn aan de zuidzijde negen eiken daksporen opgenomen die sterk rechthoekig van doorsnede zijn en op twee plaatsen sporen vertonen van een verdwenen (horizontaal) haanhout. Mogelijk gaat het om hergebruikte onderdelen van een oudere voorganger. In de IJsselstreek dateren dergelijke eiken sporenkappen met dubbele haanhouten uit de eerste helft van de 14e eeuw. In Zwolle zijn deze kappen bijvoorbeeld aangetroffen bij huizen die kort na de stadsbrand van 1324 zijn gebouwd. Mede door verbodsbepalingen voor weke daken en dankzij subsidies ging men in de loop van de 14e eeuw geleidelijk over op harde en zwaardere daken. Vanwege de toepassing van dakpannen wordt vanaf de tweede helft van de 14e eeuw het kaptyp ontwikkeld waarbij de daksporen extra werden ondersteund door (kromstijl)gebinten.

De rechthoekige daksporen zijn aan de voorzijde ingemetseld in de later verhoogde borstwering. Aan de noordzijde staan machinaal gezaagde daksporen bovenop deze verhoging. De oostgevel van het achterhuis bestaat uit een in handgevormde baksteen opgetrokken topgevel. Deze is op zolder gepleisterd en verzaard met twee gemetselde pilasters. Daartussen is een rechthoekig venster met eiken kozijn aangebracht.

Afbeelding 1 van 3

Overzicht van de kapconstructie van het achterhuis in de richting van de Oudestraat. Rechts zijn de eiken daksporen zichtbaar die nog uit de eerste helft van de 14e eeuw dateren. De daksporen bevatten op twee plaatsen verbindingssporen van verdwenen horizontale haanhouten.

Afbeelding 2 van 3

De eiken rechthoekige daksporen zijn ingemetseld bij het later verhogen van de zuidelijke borstwering/bouwmuur.

Afbeelding 3 van 3

De kap is na de samenvoeging van het achterhuis en het diepe huis gewijzigd, met nieuwe daksporen op een verhoogde borstwering. De borstwering vertoont hier vaag sporen van aangesmeerde of opgevulde openingen in het metselwerk. Dit zou kunnen wijzen op de aanwezigheid van een boogfries.

Samengestelde balklagen van het achterhuis

De verdiepings- en zolderbalklaag van het achterhuis zijn via kijkgaten beperkt waargenomen worden. De zolderbalklaag is opgebouwd uit samengestelde balklagen van eiken moerbalken en kinderbinten. Hetzelfde gold oorspronkelijk voor de verdiepingsbalklaag. In 1930 is de verdiepingsbalklaag verlaagd, werden de kinderbinten verwijderd en de moerbalken een kwartslag gedraaid. Een precieze datering van de balklagen is lastig te geven, eiken samengestelde balklagen komen namelijk vanaf de 14e eeuw tot ver in de 16e eeuw voor.

Afbeelding 1 van 2

Foto van de oorspronkelijk samengestelde verdiepingsbalklaag van het achterhuis via een klein kijkgat. Hier is een eiken moerbalk te zien met de inkepingen van verdwenen kinderbinten. Bij een verlaging van de verdiepingsbalklaag van het achterhuis in 1930 zijn de oude moerbalken hergebruikt en een kwartslag gedraaid.

Afbeelding 2 van 2

Zicht op de samengestelde eiken zolderbalklaag (moerbalken en kinderbinten) van het achterhuis via een opening in de zoldervloer.

1550-1600

Het diepe huis aan de Oudestraat is waarschijnlijk in de tweede helft van de 16e eeuw ingrijpend vernieuwd of verbouwd, met behoud van de oudere bouwmuren. Hierbij zijn de huidige kapconstructie(s) en balklagen van dit bouwdeel tot stand gekomen. Oorspronkelijk lagen de zolderbalklaag en de verdiepingsbalklaag van voor tot achter op hetzelfde niveau. Bepaalde delen zijn later verlaagd, verhoogd en/of vernieuwd.

Verbouwing van het diepe huis in de tweede helft van de 16e eeuw

Het diepe huis aan de Oudestraat is op enig moment ingrijpend vernieuwd of verbouwd, met behoud van de oudere bouwmuren. De combinatie van de eiken enkelvoudige balklagen (mogelijk alternerend), eiken kappen met kromstijlgebinten, de toepassing van gesneden telmerken, onder gespijkerde korbelen en de inpassing van tussenhangbalken in de kapconstructie, wijst in de richting van een verbouwing in de tweede helft van de 16e eeuw. Vooral nog wordt aangenomen dat de balklagen en de kapconstructie(s) tot dezelfde bouwfase behoren.

Kapconstructie van het diepe huis

In de huidige situatie heeft het diepe huis aan de Oudestraat twee afzonderlijke zolders met bijbehorende kapconstructies die in materiaal en constructie vrijwel identiek zijn. Oorspronkelijk was er echter sprake van één doorlopend dak over het huis. Dit dak werd ondersteund door een eiken sporenkap die ondersteund werd door zeven eiken kromstijlgebinten. De huidige zes gebinten op de zolders zijn opeenvolgend genummerd met gesneden telmerken: aan de voorzijde \, \ \ en \ \ \, aan de achterzijde V, V \ en V \ \. Het vierde gebint ontbreekt en stond ter plaatse van de huidige, in 1930 aangebrachte lichtkap. De kapconstructie werd uitgevoerd met zogenaamde tussenhangbalken tussen de dekbalkgebinten.

Op beide zolders zijn de eiken daksporen aan weerszijden ingemetseld in de borstwering. Vanaf het platte dak van de aanbouw aan de achterzijde is duidelijk te zien dat het noordelijke buurpand een stuk hoger is opgetrokken. Daarnaast bevat de linker borstwering een reeks muurankers van een (zolder)balklaag van het voorhuis van het zuidelijke buurpand, Oudestraat 68. Mogelijk waren beide buurpanden op zolderniveau ouder dan het diepe huis van Oudestraat 70. Bij de vernieuwing van het huis in de tweede helft van de 16e eeuw heeft men in dat geval gebruik gemaakt van de bestaande (hogere) gemeenschappelijke bouwmuren van de buurpanden. Een andere mogelijkheid is dat de buurpanden juist later verhoogd zijn en dat daarbij de bestaande daksporen van Oudestraat 70 in de verhoogde borstweringen zijn ingemetseld.

Afbeelding 1 van 4

Overzicht van de eiken kapconstructie op de voorste zolder van het diepe huis in de richting van de Oudestraat. De twee afzonderlijke kapconstructies van het diepe huis aan de Oudestraat hebben een vergelijkbare constructieve opzet. Oorspronkelijk was sprake van één doorlopende kapconstructie met zeven eiken kromstijlgebinten. Op de dekbalken liggen eiken flieringen. De sporenparen zijn bovenin onderling verbonden met een enkel haanhout. De korbelen zijn boven gepend en onder gespijkerd.

Afbeelding 2 van 4

De gebinten zijn opeenvolgend genummerd met gesneden telmerken: aan de voorzijde \, \ \ en \ \ \, aan de achterzijde V, V \ en V \ \. Ook sommige daksporen zijn voorzien van gesneden telmerken. Beide kappen werden uitgevoerd met eiken tussenhangbalken ten behoeve van een vlieringvloer. Op de voorste zolder zijn deze tussenhangbalken vrijwel allemaal verdwenen. Een afgezaagde en een nieuwe tussenhangbalk zijn geel omcirkeld. De gele kaders markeren de in de zuidelijke borstwering aangebrachte muurankers.

Afbeelding 3 van 4

Overzicht van het achterste deel van de kapconstructie van het diepe huis in de richting van de Hofstraat.

Afbeelding 4 van 4

Detail van twee tussenhangbalken in het achterste deel van de kapconstructie, waarvan één extra is verankerd met een ijzeren beugel.

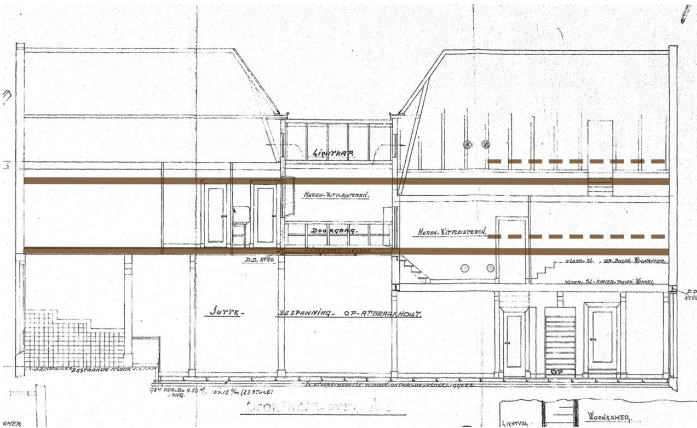
Enkelvoudige balklagen van het diepe huis

De kapgebinten van het diepe huis aan de Oudestraat staan voor zover waarneembaar op een eiken enkelvoudige zolderbalklaag die voor en achter op dezelfde hoogte ligt. Ook de verdiepingsbalklaag is van eikenhout en enkelvoudig van aard lag eveneens van voren naar achteren op hetzelfde niveau. Hiermee had het diepe huis een vrij hoge begane grond en een veel lagere verdieping.

Het lijkt erop dat er sprake is van een zogenaamd alternerend systeem, waarbij zware moerbalken worden afgewisseld met lichtere tussenbalken. Dat kan echter pas definitief vastgesteld worden na verdere verwijdering van recente plafondafwerking.

Bewoners

Concrete aanwijzingen voor bewoning van Oudestraat 70 zijn in het Stadsarchief gedocumenteerd vanaf het midden van de 15e eeuw. Tijdens het onderzoek is dankbaar gebruik gemaakt van de zeer uitgebreide, door H.W. van den Hoven opgestelde bewonerslijsten van de Oudestraat (zie bijlage Bronnen en literatuur). In de lijsten stuiten we op welgestelde en invloedrijke Kampenaren. De bewoningsgeschiedenis start in 1453, met Henrick Jansz. als vroegst bekende eigenaar. Van 1510 tot 1566 is het huis eigendom van de familie Voorn(e). Twee jaar later staat de koopman Anthonis van Neerden vermeld als bewoner. Deze verkoopt het pand in 1568 aan Claes Igerman, die kameraar en schepen van Kampen was. In de vroege 17e eeuw woonden in het 'huis strekkende achter aan de Hofstraat' Aeltgen van Neerden en Otto Sticker. Hieruit blijkt dat het perceel toen reeds de bebouwing aan de Hofstraat omvatte. Sticker was koopman/reder en gemeensman van Horstespel. In het midden van de 17e eeuw staat pottenbakker Abel Artentsz. als bewoner vermeld. Van 1758 tot 1792 is Oudestraat 70 in eigendom van Rutger Kuiper. In 1794 wordt het huis gekocht door koopman Jannes Kuijman.

Afbeelding 1 van 4

Schetsmatige weergave van de verdieplings- en zolderbalklaag van het diepe huis omstreeks 1700, op een doorsnede uit 1930. De gestippelde lijnen geven de hoger gelegen balklagen van het achterhuis aan. De hoogte van de door de architect getekende zolderbalklagen op de doorsnede uit 1930 is destijds foutief getekend, waarschijnlijk omdat grote delen niet in het zicht waren.

Afbeelding 2 van 4

Op de begane grond is beperkt zicht op de verdieplingsbalklaag van het diepe huis. Er lijkt sprake te zijn van een alternerend systeem van de enkelvoudige balklaag, met afwisselend zwaardere en lichtere balken.

Afbeelding 3 van 4

Zicht op de enkelvoudige zolderbalklaag in het midden van het diepe huis. De afgebeelde balk is doorgezaagd bij de verbouwing in 1930.

Afbeelding 4 van 4

Enkelvoudige zolderbalklaag aan de achterzijde in het diepe huis.

1800-1912

In de late 18e- of de vroege 19e eeuw kreeg Oudestraat 70 een nieuwe voorgevel in de vorm van een klokgevel. Om aan te sluiten bij de nieuwe vensterindeling is waarschijnlijk in deze periode al de zolderbalklaag van het diepe huis aan de zijde van de Oudestraat een stuk verhoogd. Aan de achterzijde van dit huis was in 1912 reeds sprake van een lager gelegen verdiepingsbalklaag. Verder blijkt uit de kadastrale gegevens dat het diepe huis en het achterhuis al voor 1832 zijn samengevoegd en dezelfde eigenaar hebben. Door de verschillende hoogte van de verdiepings- en zolderbalklagen van beide casco's moesten de niveauverschillen intern met trapjes worden overbrugd.

Kadastrale ontwikkeling en eigenaren in de 19e eeuw

Behoudens de vernieuwing van de voorgevel ontbreekt in het huidige pand elk spoor van mogelijke interne verbouwingen en/of modernisering in de 19e eeuw. Wel ontstaat er met de invoering van het kadaster in 1832 een beter beeld van de ontwikkeling van de bebouwingscontour op het perceel. Uit de kadastrale gegevens blijkt dat het diepe huis en het achterhuis in 1832 reeds tot hetzelfde perceel behoren (nr. 1498). Achter het diepe huis stond destijds nog een éénlaags bouwvolume (keuken) dat in 1912 is gesloopt. Tussen dit volume en het diepe huis aan de Oudestraat lag een kleine open plaats. Het complex was vanaf de late 18e eeuw in bezit van de koopman Jannes Kuijlman. Hij was tevens eigenaar van het achtergelegen pand aan de Hofstraat (nr. 1496), dat in gebruik was als pakhuis, en van de zuidelijke belending (nr. 1497), die te boek stond als stal. Later werd hier een tabakskerverij gevestigd.

Oudestraat 70 werd na de dood van Jannes door zijn vrouw verhuurd. In 1839 woonden hier namelijk de koopvrouwen Aaltje en Aagje Lok. Omstreeks 1870 is het pand gekocht door commissionair Dirk van Raalte. Het pakhuis met de naastgelegen stal aan de Hofstraat maakt dan inmiddels geen onderdeel meer uit van het bezit, maar is eigendom van voerman Jan van der Weerd Hendrikszoon. Toen Van Raalte omstreeks 1912 overleed werd het complex aan de Oudestraat gekocht door apotheker M.F.L. Ennema.

Afbeelding 1 van 1

Uitsnede uit het kadastraal minuutplan van 1832 met het bezit van koopman Jannes Kuijlmán rood gearceerd. Het diepe huis aan de Oudestraat en het achterhuis zijn reeds samengevoegd (nr. 1498) en verbonden met een lage aanbouw achter het diepe huis. Deze zou in 1912 gesloopt worden (RCE beeldbank).

Nieuwe voorgevel

De voorgevel aan de Oudestraat is een in schoon metselwerk, in kruisverband opgetrokken klokgevel. Oorspronkelijk was de top afgesloten met een fronton. De vrij sober vormgegeven gevel dateert waarschijnlijk uit de late 18e- of vroege 19e eeuw en telde drie vensterassen op de begane grond en verdieping. De vensters zijn later gemoderniseerd met de huidige T-schuiframen. De begane grond was oorspronkelijk ingedeeld met links de voordeur en rechts twee vensters.

In deze periode zal de zolderbalklaag aan de voorzijde verhoogd zijn, zodat de hoogte van de voorkamer op de verdieping aansloot bij de vensterindeling van de nieuwe voorgevel. Deze balklaag is overigens later weer vernieuwd.

Afbeelding 1 van 3

De huidige voorgevel van Oudestraat 70 dateert in hoofdopzet uit de late 18e- of vroege 19e eeuw. De onderpui bevat nog het kader van de winkelpui uit 1912.

Afbeelding 2 van 3

Aan de voorzijde van het diepe huis werd de zolderbalklaag verhoogd om aan te sluiten bij de vensterindeling van de nieuwe voorgevel. Hiermee ontstond een volwaardig woonvertrek op de verdieping.

Afbeelding 3 van 3

Door het verhogen van een deel van de zolderbalklaag ontstond op de zolder aan de voorzijde van het diepe huis een niveauverschil.

Samenvoeging diep huis en achterhuis

Het is onbekend in welke periode het diepe huis aan de Oudestraat en het achterhuis achter Oudestraat 68 in eigendom zijn samengevoegd. Dit heeft in ieder geval al voor 1832 plaatsgevonden. Beide panden zijn na de samenvoeging aan de achterzijde intern met elkaar verbonden via doorbraken in de gemeenschappelijke bouwmuur. Omdat er een duidelijk verschil was in de hoogte van de verdiepings- en zolderbalklagen van beide casco's, moesten de niveauverschillen op de overgang van het diepe huis en het achterhuis op de verdieping en de zolder met trapjes worden overbrugd.

Om een verbinding te kunnen maken tussen de zolders werd de borstwering tussen beide bouwvolumes verhoogd en paste men de dakhelling van de daken/kappen van het achterhuis en het diepe huis (aan de achterzijde) hierop aan. De verbinding bestaat uit een opening in de borstwering met daarin een houten kozijn. Op het kozijn zijn nog de duimen zichtbaar van een voormalige deur.

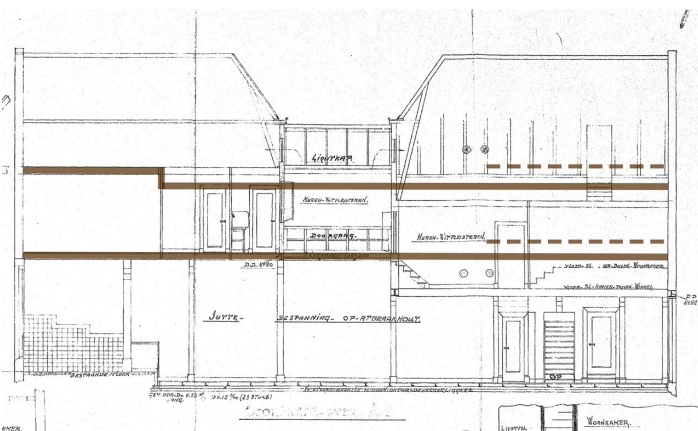
Afbeelding 1 van 3

Aan de achterzijde is goed te zien dat de noordelijke dakhelling van het achterhuis iets is opgetild na het verhogen van de noordelijke borstwering. Hiermee kon op zolder een verbinding worden gemaakt na de samenvoeging van beide bouwdelen.

Afbeelding 2 van 3

De doorgang van de zolder van het diepe huis (achterzijde) naar de zolder van het achterhuis.

Afbeelding 3 van 3

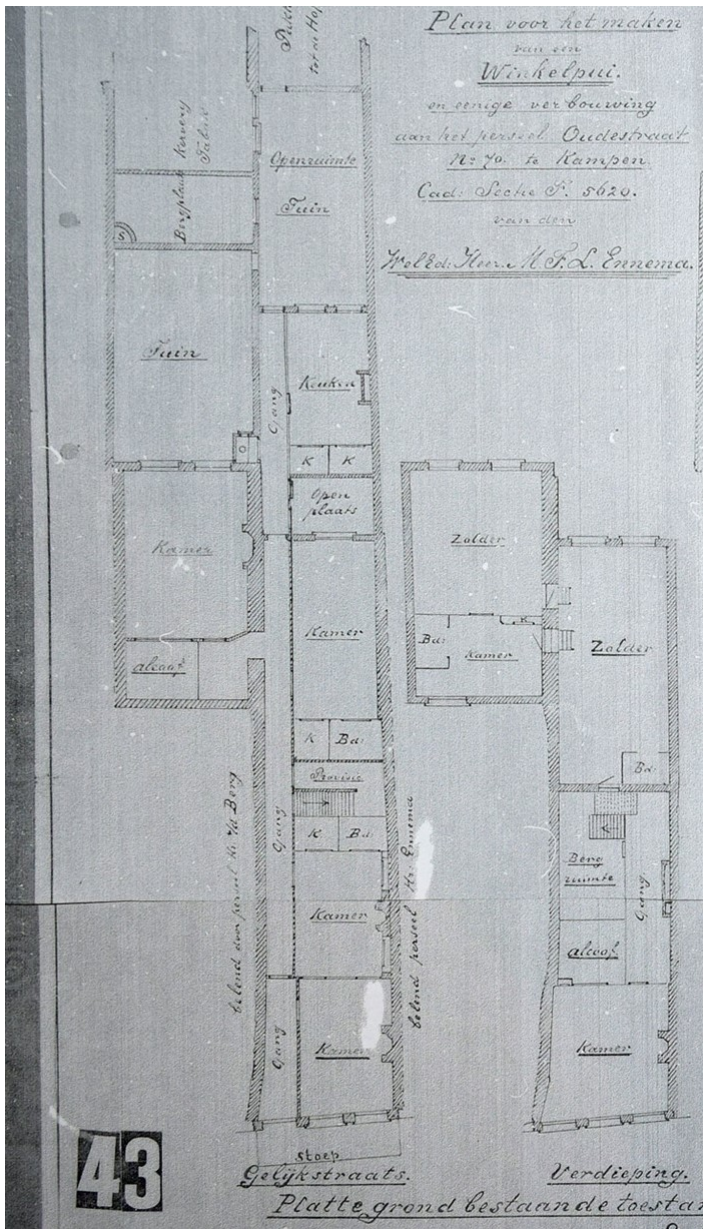
Schetsmatige weergave van de verdiepings- en zolderbalklagen van het diepe huis en achterhuis omstreeks 1800 op de doorsnede uit 1930. Aan de voorzijde is de zolderbalklaag iets verhoogd.

Indeling van het woonhuis

Oudestraat 70 was nog tot in 1912 volledig in gebruik als woonhuis. Een in het Stadsarchief bewaarde bouwtekening uit dat jaar toont de bestaande indeling van de begane grond en verdieping met de niveauverschillen tussen het diepe huis en het daarmee verbonden achterhuis. Van deze indeling, die waarschijnlijk grotendeels in de 19e eeuw tot stand is gekomen, resteert vrijwel niets in de huidige situatie.

Achter de voordeur van het diepe huis lag een smalle gang langs de linker bouwmuur, die helemaal doorliep van de voorgevel tot de achtergevel en daar toegang gaf tot een aangebouwde keuken met open plaats. Aan de rechterzijde van het pand lagen op de begane grond opeenvolgende vertrekken, aan de voorzijde voorzien van schouwen tegen de rechter bouwmuur, en bevond zich tevens de trap naar de verdieping. De smalle gang gaf aan de achterzijde toegang tot een woonvertrek met alkoof op de begane grond van het achterhuis.

De verdieping had in deze periode alleen aan de voorzijde (vanwege de stahoogte) een volwaardig en verwarmbaar woonvertrek. Vanaf de ongedeelde ruimte aan de achterzijde van het diepe huis leidde een trap naar een in het achterhuis gelegen dienstbodekamer. Aangezien hier een aanzienlijk niveauverschil overbrugd moest worden, liep de trap door in de breedte van de bouwmuur. Het niveauverschil op de verdieping tussen het diepe huis (achterzijde) en het achterhuis zou later veranderen door het verlagen van de verdiepingbalklaag van het achterste deel van het diepe huis (1912) en van het achterhuis (1930).

De bestaande indeling van Oudestraat 70 in 1912. Van deze indeling resteert niets in de huidige situatie.

1912

In 1912 vindt een voorzichtige omslag plaats van woonhuis tot winkel. Apotheker Ennema koopt het pand Oudestraat 70 en richt het vertrek aan de voorzijde op de begane grond in als winkelruimte. Van de nieuw gerealiseerde winkelpui is het kader nog altijd aanwezig. De verdiepingsbalklaag aan de achterzijde van het diepe huis wordt waarschijnlijk in deze periode al verlaagd. De in 1912 ontstane indeling op de begane grond en verdiepingen zou bij latere verbouwingen volledig gewijzigd worden. Hiervan resteert niets in de huidige situatie. In het eerste kwart van de 20e eeuw vond verder de verbouwing plaats van het pakhuis aan de Hofstraat. Dit bouwvolume kreeg een plat dak en een nieuwe voorgevel.

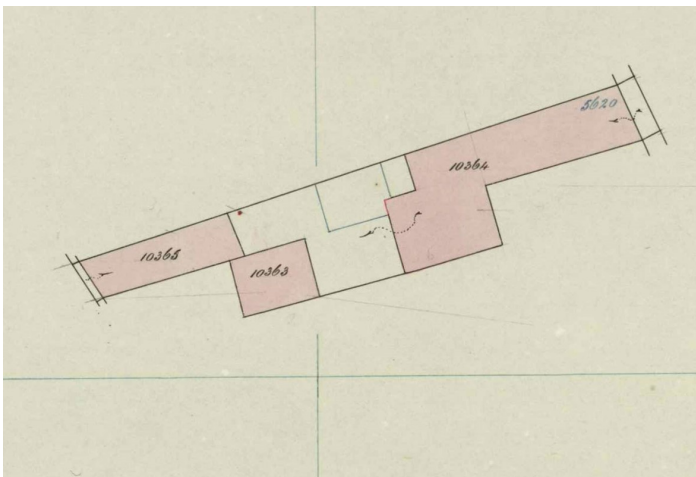
De apothekerswinkel van Ennema

De Oudestraat ontwikkelde zich vanaf de tweede helft van de 19e eeuw tot de belangrijkste winkelstraat van Kampen, een tendens die bij Oudestraat 70 pas in het begin van de 20e eeuw is waar te nemen. In 1912 krijgt M.F.L. Ennema vergunning voor een verbouwing van het pand. Ennema was apotheker, scheikundige en voorzitter van Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie en had het huis in dat jaar gekocht.

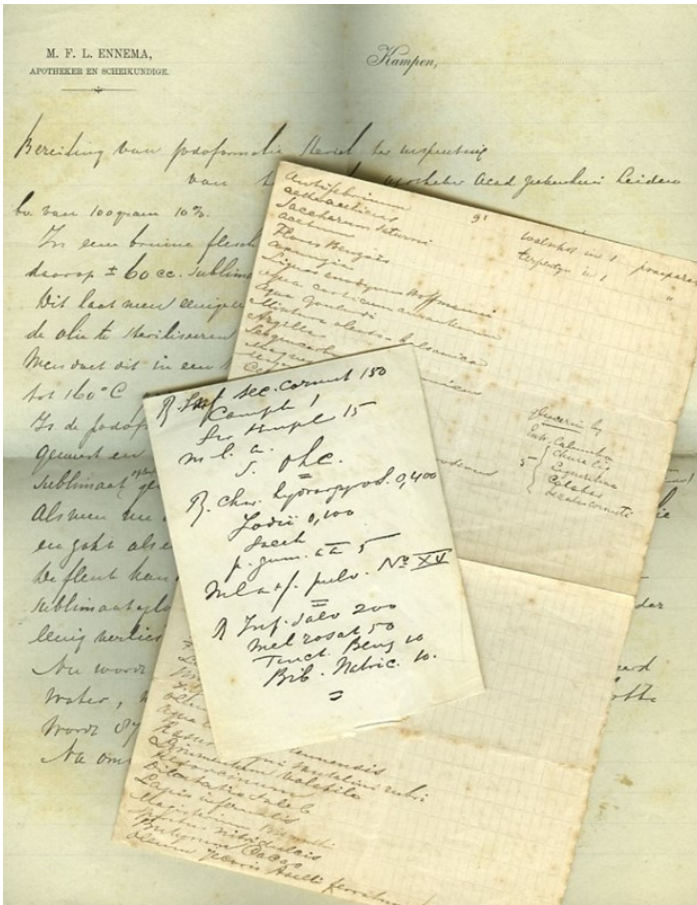
Afbeelding 1 van 3

Foto van de Oudestraat begin 20e eeuw, met rechts de toegang tot de Morrensteeg (Stadsarchief Kampen beeldbank).

Afbeelding 2 van 3

Na de verbouwing in 1912 is de gewijzigde bebouwingscontour door het Kadaster vastgelegd op een kadastrale hulpkaart. De blauwe contour toont de gesloopte aanbouw (keuken) achter het diepe huis (Kadaster).

Afbeelding 3 van 3

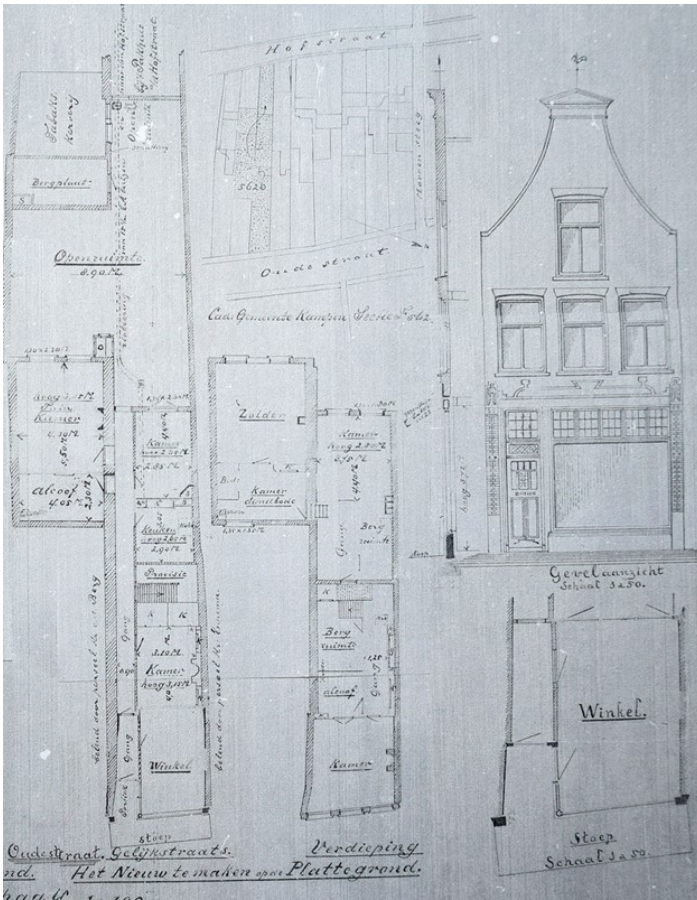
Aantekeningen van apotheker M.F.L. Ennema betreffende een recept voor sterilisatie (www.boekwinkeltjes.nl).

De verbouwing had ten eerste betrekking op het inrichten van het voormalige woonvertrek aan de voorzijde op de begane grond als (apothekers)winkel. De onderpui van de voorgevel werd hierop aangepast door het plaatsen van een winkelpui met een groot etalagevenster. Aan weerszijden van de etalage en de voordeur kreeg de gevel uitkragende pilasters met siermetselwerk. Dit kader bleef in de huidige situatie bewaard gebleven. Boven de puibalk werd ter decoratie een in- en uitzwenkende uitkragende lijst van strengperssteen aangebracht.

Het verbouwingsplan voorzag verder in de sloop van een éénlaagse aanbouw achter het diepe huis. De hier ondergebrachte keuken werd verplaatst naar het opgedeelde vertrek tegen de achtergevel. Ennema richtte de begane grond van het achterhuis in als tuinkamer met een nieuwe schouw en een aparte toegang, waarvoor in de linker bouwmuur een extra opening werd gemaakt. De van de tuinkamer gescheiden alkoofruimte behield de oude toegang. Een nieuwe luchtschacht met bovengelegen lichtstraat moest deze ruimte en de boven gelegen dienstbodekamer van voldoende lucht en daglicht voorzien.

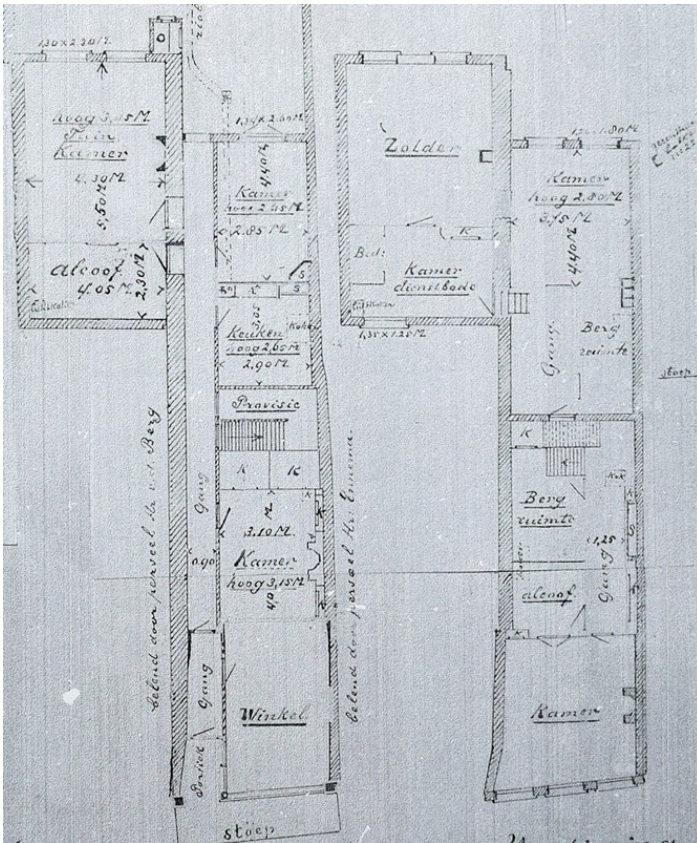
verlaagde verdiepingsbalklaag achterste deel diepe huis

Op de verdieping werd de ongedeelde ruimte aan de achterzijde van het diepe huis door Ennema in gebruik genomen als woonvertrek. Om een meer comfortabele stahoogte te bereiken, werd de verdiepingsbalklaag ter plaatse verlaagd. Hierdoor ontstond een niveauverschil van ca. 1.20 meter met de verdieping van het achterhuis en ca. 35-50 cm met het voorste deel van de verdieping van het diepe huis.

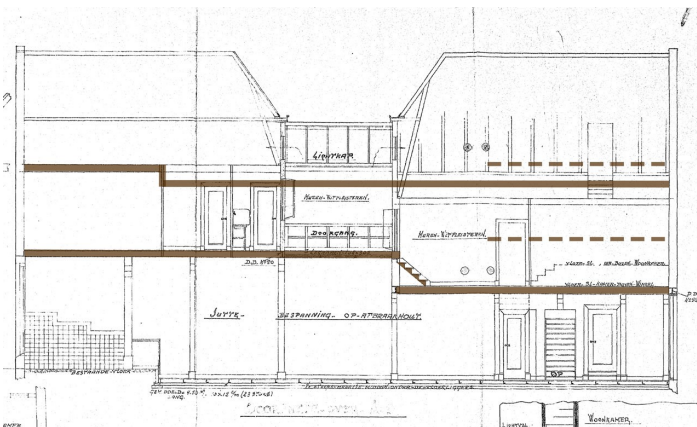
Afbeelding 1 van 3

Plattegronden en voorgevel met winkelpui (nieuwe situatie), behorend bij de vergunningaanvraag van Ennema uit 1912 (Stadsarchief Kampen).

Afbeelding 2 van 3

Detail van de nieuwe indeling op de begane grond en verdieping in 1912 (Stadsarchief Kampen). Van deze indeling resteert in ruimtelijke zin alleen het vertrek aan de voorzijde van het diepe huis (Stadsarchief Kampen).

Afbeelding 3 van 3

Schetsmatige weergave van de verdieplings- en zolderbalklagen van het diepe huis en achterhuis in 1912, op de doorsnede uit 1930. Nieuw in 1912 is het verlagen van de verdieplingsvloer aan de achterzijde van het diepe huis (rechts). Het niveauverschil wordt overbrugd met een trapje.

Verbouwing pakhuis Hofstraat

In het eerste kwart van de 20e eeuw zal het pakhuis aan de Hofstraat grondig verbouwd zijn, waarbij de huidige verschijningsvorm is ontstaan. Het pand kreeg twee bouwlagen onder een plat dak en werd voorzien van een nieuwe voorgevel met op de begane grond dubbele bedrijfsdeuren en op de verdieping een venster- of luikopening. Waarschijnlijk heeft men bij deze verbouwing gebruik gemaakt van de bestaande laat-middeleeuwse bouwmuren, deels opnieuw opgetrokken met hergebruikt (sloop)materiaal. Mogelijk is de huidige enkelvoudige verdiepingsbalklaag ook ouder en hergebruikt.

Vorgevel van het pakhuis aan de Hofstraat uit het eerste kwart van de 20e eeuw. Het pand kreeg twee verdiepingen onder een plat dak.

1923-1930

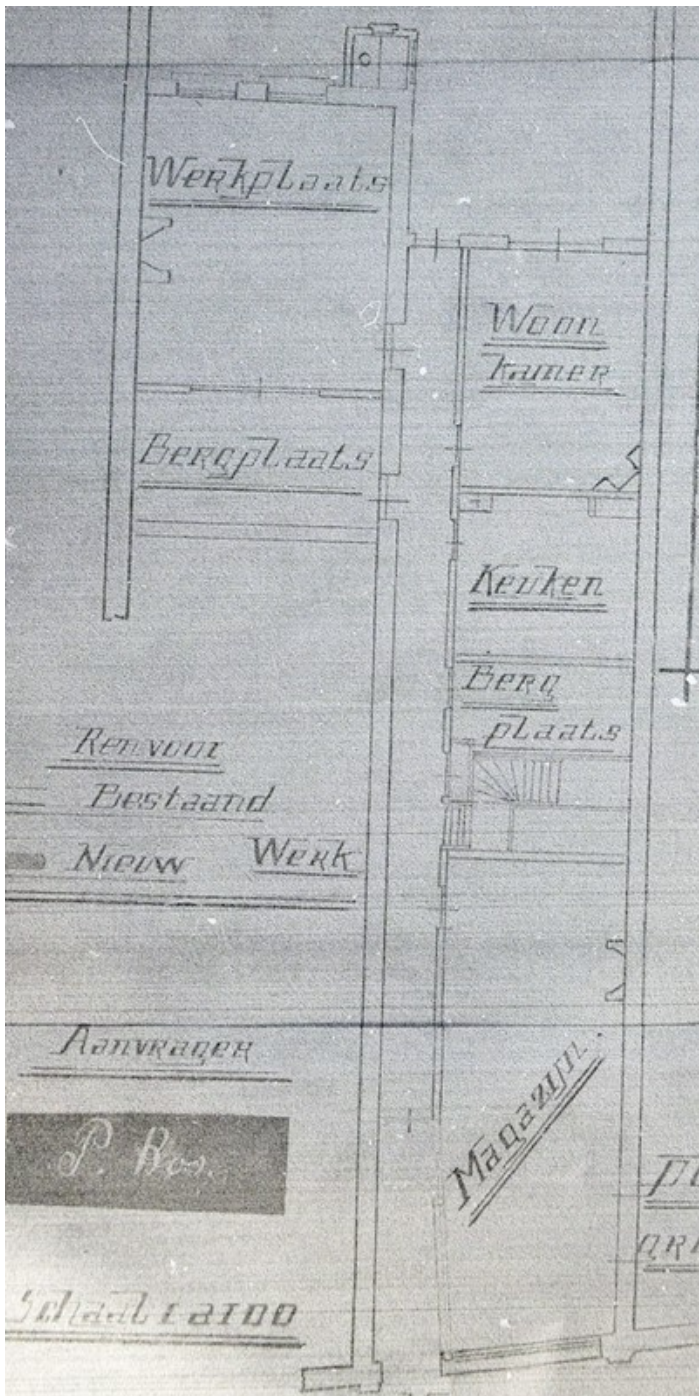
kort na 1920 werd Oudestraat 70 en het achtergelegen pakhuis aan de Hofstraat gekocht door Peter Bos, die hier zijn stomerij en stoffeerderij vestigde. In 1930 onderging het pand een grondige verbouwing, waarmee de huidige structuur en de indeling op de verdieping is ontstaan. Bos liet de begane grond volledig uitbreken, verplaatste de verdiepingstrap naar de huidige locatie in het achterhuis en verlaagde de verdiepingsbalklaag van het achterhuis. De winkel op de begane grond ontving daglicht via een nieuwe lichtkap die voortaan twee zolders van het diepe huis van elkaar scheidde.

1923 veranderen van de indeling op de begane grond

Vanaf de jaren '20 van de 20e eeuw kon het winkelpubliek bij de winkel van Peter Bos terecht voor onder andere tapijten, behang, matrassen en kantoormeubels van de N.V. Kamper Stoom-Meubelfabriek van de firma Everh. Engelen. Later werd het bedrijf voortgezet onder de naam Firma Peter Bos en Zoon.

In 1923 krijgt stoffeerder Peter Bos vergunning voor een kleine verbouwing van de begane grond van Oudestraat 70. Hiervan zijn in de huidige situatie vrijwel geen sporen bewaard gebleven. De toegang tot de winkel werd een stuk verder teruggeplaatst, zodat de voormalige winkel van Ennema volledig als etalage en toonzaal (magazijn) kon worden ingezet. In de voormalige tuinkamer op de begane grond van het achterhuis zou volgens tekening de werkplaats van de stoffeerderij worden ondergebracht.

Waarschijnlijk bleef deze ruimte echter dienen als woonvertrek, of is het vertrek tussen 1923 en 1930 weer als woonkamer in gebruik genomen. De bestaande schouw tegen de rechter bouwmuur van het achterhuis verdween en werd vervangen door een nieuwe stookplaats tegen de linker bouwmuur. Het rookkanaal tekent zich nog altijd duidelijk af door de roetaanslag op de bouwmuur.

Afbeelding 1 van 3

De nieuwe situatie van de begane grond, behorend bij de vergunningaanvraag van Peter Bos uit 1923 (Stadsarchief Kampen).

Afbeelding 2 van 3

In de linker bouwmuur van het achterhuis is duidelijk de plek van de voormalige stookplaats uit 1923 waar te nemen. Het stucplafond dateert uit 1930, toen de verdiepingsbalklaag van het achterhuis werd verlaagd.

Afbeelding 3 van 3

Ongedateerde foto van de voorgevel van Oudestraat 70 met de oude winkelpui uit 1912. Deze zou in 1967 en 1990 vernieuwd worden (Van den Hoven 1999).

1930 verbouwing van de winkel en woning

In 1930 vond er een ingrijpende verbouwing plaats van het woon-winkelpand naar ontwerp van architect G.B. Broekema (1866-1946). Broekema had zich als architect in 1891 in Zwolle gevestigd, waar hij diverse opdrachten kreeg voor verbouwingen van winkels en winkelpuien. Kort voor 1900 vertrok de architect naar Kampen, waar hij korte tijd werkte als hoofdopzichter bij de Dienst Gemeentewerken. Broekema zou in de eerste helft van de 20e eeuw in Noordoost-Nederland een indrukwekkend oeuvre opbouwen van uiteenlopende ontwerpen. De verbouwing van Oudestraat 70 had hoofdzakelijk betrekking op het verlagen van de verdiepingsbalklagen aan de achterzijde en het wijzigen van de indeling op de begane grond en verdieping.

begane grond

Bos liet de begane grond van het diepe huis volledig uitbreken. De winkelruimte behield aan de voorzijde de bestaande terrazzovloer. De verdiepingstrap werd van het diepe huis verplaatst naar de huidige locatie op de begane grond van het achterhuis. Een hier achter gelegen badkamer met w.c. was toegankelijk via een smalle gang naast de trap en ontving daglicht via een nieuwe lichtkoker met raam in de verdiepingsbalklaag. Het bestaande woonvertrek in het achterhuis kreeg een nieuw stucplafond.

Tegen het achterhuis liet de stoffeerder een aanbouw plaatsen van één bouwlaag onder een plat dak. Hierin werd op de begane grond een keuken ondergebracht, het platte dak was toegankelijk via een nieuw gemaakte deur in de achtergevel van het achterhuis.

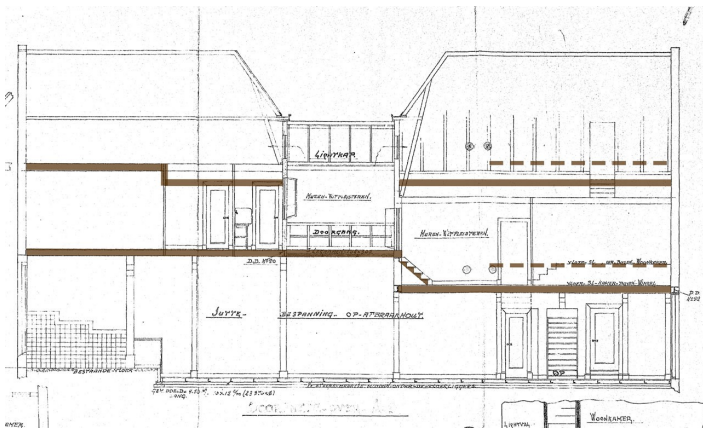
verlaagde verdiepingsbalklaag achterhuis

Tot 1930 had de verdieping van het achterhuis nog altijd een beperkte stahoogte en was deze daarom niet erg geschikt voor comfortabele bewoning. Om de hier gelegen ruimte in te kunnen richten met een volwaardig en goed toegankelijk slaapvertrek, liet Peter Bos de verdiepingsbalklaag een stuk verlagen. Van de bestaande samengestelde verdiepingsbalklaag in het achterhuis werden de kinderbinten verwijderd en de moerbalken (gekanteld) hergebruikt. Het bestaande niveauverschil tussen de verdiepingen van het achterhuis en het diepe huis werd hiermee tevens verminderd en betrof nog slechts ca. 60 cm. De nieuw gerealiseerde slaapkamers aan de achterzijde werden voorzien van nieuwe vensters in de achtergevels.

Afbeelding 1 van 8

Nieuwe situatie van de begane grond en verdieping, behorend bij de vergunningaanvraag uit 1930. In rood de gewijzigde onderdelen. De begane grond wordt vrijwel volledig uitgebroken, op de begane grond van het achterhuis komt een nieuwe verdiepingstrap. Op de verdieping wordt midden in het diepe huis een lichtkap geplaatst, daarachter de nieuwe zoldertrap (Stadsarchief Kampen).

Afbeelding 2 van 8

Schetsmatige weergave van de verdiegings- en zolderbalklagen van het diepe huis en het achterhuis. In 1930 wordt de (gestippelde) verdiegingsbalklaag van het achterhuis verlaagd, rechts op de doorsnede. De zolderbalklaag van het diepe huis wordt in het midden verwijderd om ruimte te maken voor een

nieuwe lichtkap (Stadsarchief Kampen).

Afbeelding 3 van 8

Stucplafond met afgeronde hoeken van de winkel uit 1930, op de begane grond van het diepe huis.

Afbeelding 4 van 8

Aan het stucplafond grenst een grote lichtstraat die is opgenomen in de verdiepingsbalklaag van het diepe huis. Het daglicht bereikte zo via de lichtkap en de lichtstraat de winkel op de begane grond.

Afbeelding 5 van 8

Verdiepingstrap uit 1930 op de begane grond van het achterhuis.

Afbeelding 6 van 8

Terrazzovloer in het voormalige gangetje naast de verdiepingstrap.

Afbeelding 7 van 8

De voormalige badkamer links achter de verdiepingstrap bevat eveneens nog een terrazzovloer en restanten van de wandafwerking in marmerimitatie.

Afbeelding 8 van 8

In de voormalige badkamer werd in het plafond een raamwerk aangebracht voor de intrede van daglicht via de bovengelegen lichtkoker.

indeling verdieping

De huidige indeling op de verdieping is bij de verbouwing in 1930 tot stand gekomen. Naast een nieuwe verdiepingstrap, werd ook de zoldertrap vernieuwd en op de verdieping een stuk naar achteren verplaatst. Een ingrijpend onderdeel van de verbouwing betrof het verwijderen van een deel van de zoldervloer en een gedeelte van de kap in het midden van het diepe huis. Op deze wijze ontstonden twee aparte kappen, beiden voorzien van een dakschild.

De ontstane open ruimte op de verdieping werd afgesloten met een nieuwe lichtkap. Door het plaatsen van een lichtstraat in de onderliggende verdiepingsbalklaag bereikte een ruime hoeveelheid daglicht de gemoderniseerde winkelruimte op de begane grond. De ontstane vertrekken aan weerszijden van deze overdekte binnenplaats ontvingen eveneens daglicht via in de wit gepleisterde binnenmuren aangebrachte vensters met dubbele ladderramen. Langs de lichtstraat verbond een open gang met balustrade de overloop van de zoldertrap met twee kamers aan de voorzijde. Door de reeds genoemde verlaging van de verdiepingsbalklaag aan de achterzijde, ontstond in het diepe huis op de verdieping een niveauverschil tussen voor en achter. Ook hier werd met een klein trapje het wisselende niveau overbrugd.

resterende interieuronderdelen begane grond verdieping

De aldus gerealiseerde indeling op de verdieping bleef in de huidige situatie grotendeels bewaard, inclusief de bijbehorende interieurafwerking: de verdiepings- en zoldertrap, wand- en plafonduafwerking met kraalschroten, geprofileerde deurkozijnen met enkele paneeldeuren, een afgetimmerd vertrek achter de lichtkap en een vlak houten plafond in het vertrek voor de lichtkap.

Op de begane grond is de lichtstraat in de verdiepingsbalklaag en een groot deel van het aansluitende stucplafond van de winkel (in het diepe huis) met afgeronde hoeken nog aanwezig. Daarnaast resteren op de begane grond van het achterhuis nog het stucplafond van het woonvertrek en fragmenten van de wandafwerking en de lichtstraat van de achter de verdiepingstrap gelegen badkamer. Ook de terrazzovloeren met bijbehorende plinten van de badkamer en de hier gelegen ondiepe gang bleven bewaard.

Afbeelding 1 van 11

Overzicht van de gang op de verdieping van het diepe huis in de richting van de Oudestraat, gefotografeerd vanaf de in 1930 ontstane overdekte binnenplaats.

Afbeelding 2 van 11

Overzicht van de gang op de verdieping van het diepe huis, gefotografeerd in de richting van de achtergevel. Met een trapje wordt het niveauverschil tussen de voor- en achterzijde overbrugd.

Afbeelding 3 van 11

De in 1930 aangebrachte lichtkap met de nieuw ontstane (oostelijke) binnengevel, voorzien van een venster met ladderramen.

Afbeelding 4 van 11

Onder het verlaagde plafond in de kamer voor de lichtkap is een vlak houten plafond zichtbaar.

Afbeelding 5 van 11

Achter de lichtkap is een vertrek ingetimmerd met wanden van houten kraalschroten.

Afbeelding 6 van 11

Zoldertrap uit 1930.

Afbeelding 7 van 11

Overzicht van het vertrek aan de achterzijde op de verdieping van het diepe huis.

Afbeelding 8 van 11

Overzicht van de overloop op de verdieping van het achterhuis met verdiepingstrap.

Afbeelding 9 van 11

Overloop op de verdieping van het achterhuis met plafond- en wandafwerking in kraalschroten en inbouwkast.

Afbeelding 10 van 11

Foto van de doorgang op de verdieping van de overloop van het achterhuis naar het diepe huis (rechts). Links een inbouwkast.

Afbeelding 11 van 11

Overzicht van het vertrek aan de achterzijde op de verdieping van het achterhuis. De linker deur leidde aanvankelijk naar he platte dak van de aanbouw. Deze aanbouw is in 1958 verhoogd met een verdieping.

1951-2020

In de tweede helft van de 20e eeuw volgde een reeks verbouwingen van de winkel, waarbij de winkelpui meerdere keren werd gemoderniseerd en het voormalige open binnenterrein op de begane grond steeds verder overbouwd raakte. De uit 1930 daterende aanbouw achter het achterhuis werd in 1958 met een verdieping verhoogd. Recent is het latere winkelinterieur op de begane grond grotendeels uitgebroken en verwijderd.

1951

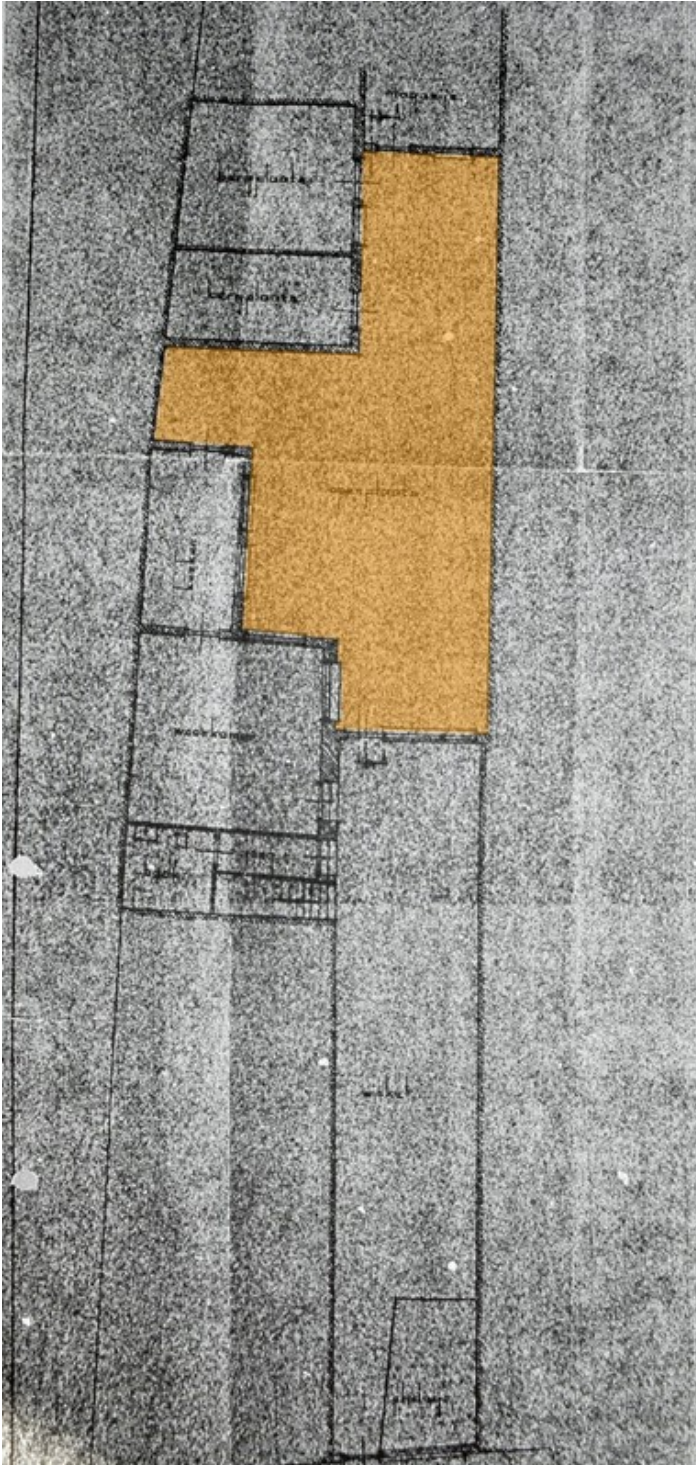
Het open binnenterrein werd in de tweede helft van de 20e eeuw in meerdere fasen geheel overbouwd. In 1951 krijgt de firma Peter Bos en Zoon vergunning voor het realiseren van een toonzaal onder een plat dak achter de bestaande winkel. Hiermee sloot de hoofdbebouwing van de Oudestraat aan bij de secundaire bebouwing aan de Hofstraat, destijds in gebruik als magazijn en bergruimte van de winkel. Om de toonzaal van voldoende licht te voorzien werd op het platte dak een koekoek/lichtkap geplaatst. De indeling van deze ruimte is in de huidige situatie geheel uitgebroken.

1958

In 1958 laat de firma de éénlaagse aanbouw achter het achterhuis met een verdieping verhogen. De ontstane ruimte op de verdieping fungeerde als uitbreiding van de aangrenzende slaapkamer. De eenvoudige houten schouw in deze kamer dateert waarschijnlijk ook uit de jaren '50 van de 20e eeuw. Hetzelfde geldt mogelijk voor de schouw met gevlamde tegeltjes in de voorkamer op de verdieping aan de Oudestraat en het Bruynzeel keukenblok met granieten aanrecht en onderkastjes in het daarachter gelegen vertrek. Tevens zullen in enkele vertrekken op de verdieping zachtboard plafonds aangebracht zijn.

1963

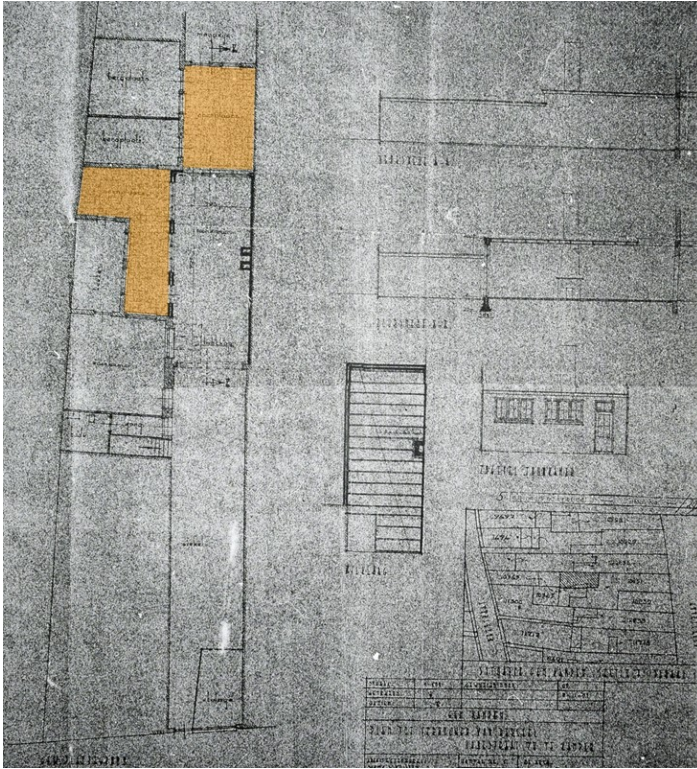
In 1963 krijgt de firma Bos en Zoon vergunning voor het verder overbouwen van het binnenterrein. Het winkeloppervlak werd aanzienlijk vergroot door het naar achteren uitbreiden van de voormalige toonzaal. Ook de voormalige bergingen achter de bebouwing aan de Hofstraat werd bij de winkel getrokken. Koekoeken op het platte dak zorgden wederom voor natuurlijk daglicht. Achter het achterhuis resteerde nog slechts een kleine, L-vormige open plaats.

Afbeelding 1 van 5

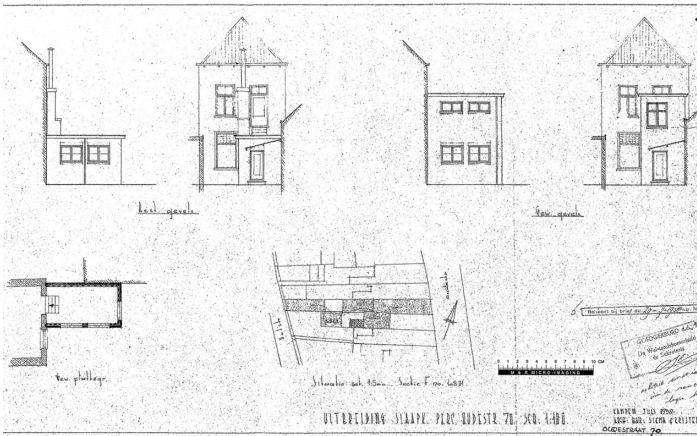
Bestaande situatie van de begane grond in 1951, met het open binnenterrein oranje gearceerd (Stadsarchief Kampen).

Afbeelding 2 van 5

Nieuwe situatie van de begane grond in 1951. Door de aanbouw van de toonzaal werd het voormalige open binnenterrein opgesplitst en verkleind (Stadsarchief Kampen).

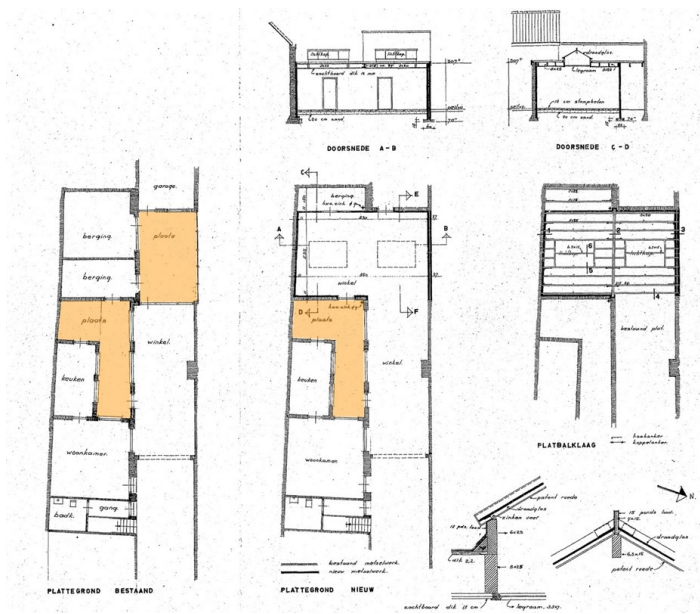
Afbeelding 3 van 5

Bouwtekening uit 1958 van de verhoging van de aanbouw achter het achterhuis (Stadsarchief Kampen).

Afbeelding 4 van 5

Het interieur van de in 1958 ontstane verdieping van de aanbouw achter het achterhuis.

Afbeelding 5 van 5

Bestaande en nieuwe situatie van de begane grond in 1963. Na uitbreiding van de winkelruimte raakt het open binnenterrein verder overbouwd (Stadsarchief Kampen).

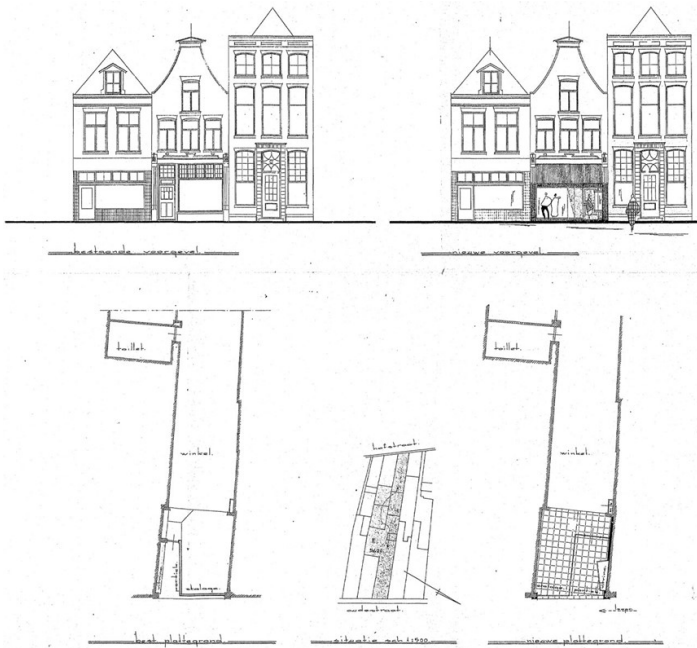
1967

Kort na 1963 nam winkelier J.W.A. Karel Oudestraat 70 over van de firma Bos en Zoon en vestigde hier textielzaak 'De Duif'. Mogelijk heeft deze overname rond 1967 plaatsgevonden, toen Karel vergunning aanvraag voor het wijzigen van de winkelpui en entree. De gemoderniseerde winkelpui is in 1990 opnieuw gewijzigd. Rond deze tijd moet ook het fronton van de voorgevel vervangen zijn door het huidige gemetselde, half rond beëindigde bovenstuk.

Afbeelding 1 van 2

Foto van de voorgevel van Oudestraat 70 uit 1967 met de nieuwe winkelpui. De onderzijde van de bestaande pilasters werden bekleed met mozaïektegeltjes en boven de puibalk werkte men de gevel af met een dunne betimmering van tropisch hardhout (basralocus). Deze houtsoort werd ook toegepast als plafond in het portiek (RCE beeldbank).

Afbeelding 2 van 2

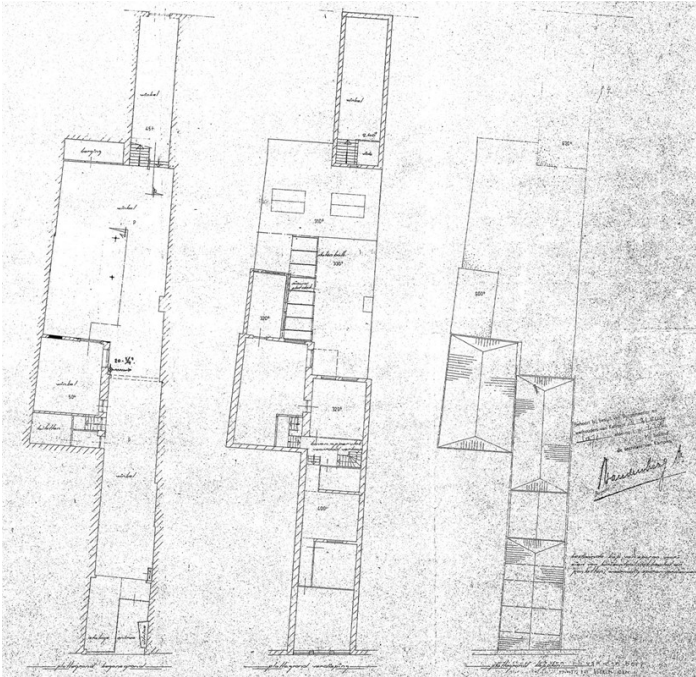
De toegang tot de textielwinkel werd in 1967 nog meer naar achteren verplaatst. Op die manier vergrootte men het portiek en kwam er ruimte voor een open passage (inloopwinkel) met aan de zijkanten een grote etalage en een vitrinekast. De winkelpui functioneerde steeds meer als overgangsgebied tussen de straat en de winkel, met als doel het potentiële winkelpubliek naar binnen te lokken (Stadsarchief Kampen).

1971

In 1971 werd het laatste resterende deel van het open binnenterrein opgeofferd ten behoeve van het verder vergroten van het winkeloppervlak. De begane grond van de aanbouw achter het achterhuis en de hier gelegen L-vormige open plaats werden bij de winkel getrokken. Ter ondersteuning van de verdiepingsbalklaag kwamen midden in de winkelruimte kolommen te staan. Ook de begane grond en verdieping van het voormalige pakhuis aan de Hofstraat behoorde intussen tot de winkel. Tegen de rechter bouwmuur van dit volume stond aan de achterzijde (gezien vanaf de Hofstraat) een verdiepingstrap.

Recente veranderingen

Uit een krantenbericht van 9 oktober 1975 blijkt dat dhr. Schwartz van HIER Mode op de begane grond een nieuwe kledingwinkel heeft geopend. Behoudens de vergunningaanvraag voor de huidige winkelpui in 1990, waarbij de bestaande pui uit 1967 volledig werd vernieuwd, zijn er geen verbouwingen in het bouwdoosier gedocumenteerd. Enkele ongedocumenteerde latere veranderingen betreffen het aanbrengen van verlaagde plafonds aan de voorzijde op de begane grond (grotendeels recent verwijderd) en het opnieuw vernieuwen van de zolderbalklaag aan de voorzijde van het diepe huis. Recent is ter voorbereiding van de verbouwing het (latere) winkelinterieur op de begane grond grotendeels verwijderd.

Afbeelding 1 van 4

Nieuwe situatie van de begane grond en verdieping van Oudestraat 71 in 1971, na het definitief overbouwen van de restruimte van het voormalige open binnenterrein. Opvallend is dat de plaats van de verdiepingstrap op de tekening foutief lijkt weergegeven (Stadsarchief Kampen).

Afbeelding 2 van 4

Huidig overzicht van de begane grond van het diepe huis in de richting van de voorgevel aan de Oudestraat.

Afbeelding 3 van 4

Huidig overzicht van de begane grond van het achterhuis in de richting van de verdiepingstrap.

Afbeelding 4 van 4

Huidig overzicht van de begane grond van Oudestraat 70 in de richting van de Hofstraat.

Waardering

Samenvatting van de bouwgeschiedenis

De bouwgeschiedenis van Oudestraat 70 in Kampen start in de late middeleeuwen. Het forse steenformaat in de gemeenschappelijke bouwmuren (10-lagenmaat van ca. 80 cm) laat zien dat hier reeds in de 14e eeuw stenen huizen stonden op langgerekte percelen. Het achterhuis achter Oudestraat 68 behoort al voor 1832 tot het perceel van Oudestraat 70. Dit bouwvolume bevat nog daksporen uit de eerste helft van de 14e eeuw en heeft/had samengestelde verdiepings- en zolderbalklagen. Het diepe huis aan de Oudestraat is waarschijnlijk verbouwd in de tweede helft van de 16e eeuw, heeft (alternerende) enkelvoudige balklagen en had oorspronkelijk één doorlopende kap met zeven eiken kromstijlgebinten.

In de late 18e- of vroege 19e eeuw werd de voorgevel aan de Oudestraat vernieuwd met een klokgevel. Om de indeling aan te laten sluiten bij de nieuwe vensterindeling, verhoogde men tevens de zolderbalklaag aan de voorzijde.

In 1912 vindt een voorzichtige omslag plaats van woonhuis tot winkel. Apotheker Ennema koopt het pand en richt het vertrek aan de voorzijde op de begane grond in als winkelruimte. De onderpui van de voorgevel werd hierop aangepast door het plaatsen van een winkelpui met portiek en een groot etalagevenster. De verdiepingsbalklaag aan de achterzijde van het diepe huis wordt waarschijnlijk in deze periode al verlaagd. In het eerste kwart van de 20e eeuw zal ook het pakhuis aan de Hofstraat grondig verbouwd zijn, waarbij de huidige verschijningsvorm is ontstaan.

Kort na 1920 werden Oudestraat 70 en het achtergelegen pakhuis aan de Hofstraat gekocht door Peter Bos, die hier zijn stomerij en stoffeerderij vestigde (later Peter Bos en Zoon). De begane grond van het achterhuis kreeg in 1923 een nieuwe stookplaats tegen de linker bouwmuur en werd destijds mogelijk voorzien van het nog aanwezige stucplafond.

In 1930 vond er een ingrijpende verbouwing plaats van het woon-winkelpand naar ontwerp van architect G.B. Broekema (1866-1946). Bos liet de begane grond van het diepe huis volledig uitbreken, realiseerde een aanbouw aan de achterzijde van het achterhuis, verplaatste de verdiepings- en zoldertrap, verlaagde de verdiepingsbalklaag van het achterhuis en wijzigde de indeling op de verdieping. Hiermee is grotendeels de huidige structuur en indeling van het pand ontstaan. De winkel op de begane grond ontving daglicht via een nieuwe lichtkap in het midden van het diepe huis, die voortaan een scheiding vormde tussen een zolder aan de voorzijde en achterzijde. Op de begane grond en verdieping resteren aanzienlijke restanten van het in 1930 aangebrachte winkel- en woninginterieur.

In de tweede helft van de 20e eeuw volgde een reeks verbouwingen van de winkel, waarbij de winkelpui meerdere keren werd gemoderniseerd en het voormalige open binnenterrein op de begane grond steeds verder overbouwd raakte. In 1958 werd de uit 1930 daterende aanbouw met een verdieping verhoogd. Kort na 1963 nam winkelier J.W.A. Karel Oudestraat 70 over van de firma Bos en Zoon en vestigde hier textielzaak 'De Duif'. In 1975 werd de kledingwinkel HIER Mode geopend. Recent is de latere wand- en plafonduafwerking op de begane grond grotendeels verwijderd.

Waardering

De tekstuele waardering van Oudestraat 70 in Kampen is onderverdeeld in onderstaande aantal deelwaarderingen. Onder de architectuur- en bouwhistorische waarden worden concreet de onderdelen benoemd die hoge- of positieve monumentwaarden vertegenwoordigen.

Hoge monumentwaarden: deze zijn van cruciaal belang voor de structuur en/of betekenis van het object.
Positieve monumentwaarden: deze zijn van belang voor de structuur en/of betekenis van het object.

Algemene historische waarden en waarden vanuit de gebruikshistorie

- Oudestraat 70 is van belang vanwege de sterke herkenbaarheid van het historisch gebruik van het huis als woon-winkelpand. De met name op de verdieping gaaf bewaard gebleven structuur en indeling uit 1930 bieden samen met de bijbehorende, bewaard gebleven interieuronderdelen- en afwerking een waardevol inzicht in de winkeltrends en materiële cultuur van winkeliers omstreeks 1930.
- De opeenvolgende vestiging van apotheker Ennema in 1912 en stoffeerder Peter Bos in 1923 herinnert aan de transitie van wonen naar winkels, die vanaf de tweede helft van de 19e eeuw plaatsvond in de Oudestraat. Oudestraat 70 transformeerde in de loop van de 20e eeuw van woonhuis tot winkelpand met achter- en bovenwoning.

Ensemblewaarden (samenhang) en stedenbouwkundige waarden

- Oudestraat 70 voegt zich vanwege het behoud van de gemeenschappelijke bouwmuren in de historische percellering en rooilijn die in de Oudestraat in de late middeleeuwen kwam vast te liggen. Het diepe huis aan de Oudestraat en het achterhuis achter Oudestraat 68 vormden al voor 1832 een historisch-ruimtelijk ensemble.
- De zorgvuldig ontworpen voorgevels aan de Oudestraat en Hofstraat sluiten aan bij de laat-middeleeuwse percellering en leveren een waardevolle bijdrage aan het straatbeeld ter plaatse.

Architectuurhistorische waarden

- De architectuurhistorische waarden zijn voor wat betreft het exterieur hoofdzakelijk gelegen in de relatief gaaf bewaarde voorgevel aan de Oudestraat uit de late 18e- of vroege 19e eeuw, met T-schuifvensters en met kader van de winkelpui uit 1912. De gevel aan de Hofstraat is karakteristiek voor de (in vergelijking tot de Voorstraat) meer ondergeschikte en vaak bedrijfsmatig georiënteerde bebouwing aan de Hofstraat. Van belang is verder de vensterindeling in de achtergevels (verdieping en zolder) van het diepe huis en het achterhuis, met vensters uit de eerste helft van de 20e eeuw.
- Voor wat betreft het interieur is de bewaard gebleven indeling en interieurafwerking uit 1930 van het woon-winkelpand van hoge architectuurhistorische waarde. Op de begane grond van het diepe huis worden de waardevolle interieuronderdelen gevormd door de lichtstraat in de verdiepingsbalklaag en de bewaard gebleven restanten van het plafond van de voormalige winkel.
- Op de begane grond van het achterhuis zijn van hoge waarde: de verdiepingstrap, de terrazzovloeren in de naastgelegen voormalige gang en linksachter gelegen voormalige badkamer, het plafond met kraalschroten en hierin opgenomen lichtstraat in de voormalige badkamer en het stucplafond in de ruimte achter de verdiepingstrap. Het

restant van de wandafwerking in de voormalige badkamer met marmerimitatie is fragmentair en heeft een positieve waarde.

- Op de verdieping vertegenwoordigt de in 1930 ontstane indeling en structuur een hoge architectuurhistorische waarde. Waardevolle interieuronderdelen in het diepe huis zijn de lichtkap, de ladderramen in de wit geschilderde binnengevels en de zoldertrap. In het achterhuis vertegenwoordigt de gaaf bewaard gebleven overloop met inbouwkasten, paneeldeuren en wand- en plafondafwerking in kraalschroten een hoge architectuurhistorische waarde. De wand- en plafondafwerking met kraalschroten loopt door in de vertrekken aan de achterzijde en in de gang met ingetimmerd vertrek bij de zoldertrap. Gezamenlijk vormt dit een vrij gaaf bewaard en waardevol woninginterieur-ensemble uit 1930.
- De schouwen in de voorkamer en in het vertrek in het achterhuis op de verdieping zijn van positieve waarde.

Bouwhistorische waarden

- Oudestraat 70 is van groot belang vanwege de lange, rijke en afleesbare bouwgeschiedenis, die bij dit onderzoek slechts op hoofdlijnen in beeld gebracht kon worden. Met name met betrekking tot de balklagen zou het historische beeld na verbeterde zichtbaarheid bijgesteld kunnen worden. De bouwhistorische waarden zijn gelegen in de relatief gaaf bewaarde laat-middeleeuwse casco's van het diepe huis aan de Oudestraat en het daarmee verbonden achterhuis achter Oudestraat 68. Behoud en/of restauratie dient hierbij het uitgangspunt te zijn. De mogelijke aanwezigheid van één of meer oudere kelders onder het pand blijft vooralsnog onbekend.
- In het diepe huis vertegenwoordigen de bouwmuren, de voorgevel en achtergevel (op verdiepingsniveau), de enkelvoudige balklagen, de gaaf bewaard gebleven eiken kapconstructie met kromstijlgebinten, de houten zoldervloeren en de op het dak liggende rode gegolfde Hollandse pannen een zeer hoge bouwhistorische waarde.
- In het achterhuis hebben de bouwmuren, de (zeer slecht zichtbare) bakstenen oostgevel, de westgevel (op verdiepingsniveau), de samengestelde verdiepings- en zolderbalklagen, de zeldzame 14e-eeuwse rechthoekige eiken daksporen, de houten zoldervloer en de op het dak liggende rode gegolfde Hollandse pannen een zeer hoge bouwhistorische waarde.
- De bouwmuren van het bouwvolume aan de Hofstraat gaan waarschijnlijk eveneens terug tot de late middeleeuwen en vertegenwoordigen een hoge bouwhistorische waarde.
- De niveauverschillen tussen de verschillende balklagen (vloerniveaus) is van bouwhistorische waarde vanwege de gelaagdheid en afleesbaarheid van de bouwgeschiedenis.

Beschrijving

Situering

Oudestraat 70 is met de voorgevel opgenomen in de westelijke gevelwand van de Oudestraat. Het perceel loopt geheel door tot aan de Hofstraat in het bouwblok dat verder begrensd wordt door de Burgwalstraat en de Morrensteeg. Tot het perceel van Oudestraat 70 behoort tevens de bebouwing op het binnenterrein achter Oudestraat 68 en Hofstraat 43.

Afbeelding 1 van 2

Situering van Oudestraat 70 op de huidige topografische ondergrond (Bag viewer).

Afbeelding 2 van 2

Luchtfoto van het bouwblok met Oudestraat 70 rood omkaderd (Google Maps).

Exterieur

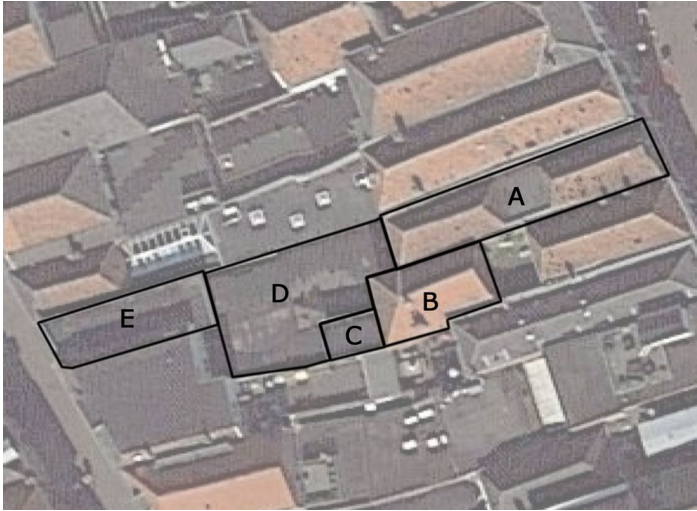
Het pand Oudestraat 70 bestaat uit meerdere bouwvolumes. Zie voor een overzicht van het exterieur tevens de afgebeelde foto's van de huidige situatie.

Aan de Oudestraat staat een diep huis **(A)** van twee bouwlagen en een zolder onder een met rode gegolfde Hollandse pannen gedekt zadeldak aan de voorzijde en schilddak aan de achterzijde. De twee daken zijn van elkaar gescheiden door een lichtkap. De voorgevel aan de Oudestraat is een in handgevormde baksteen opgetrokken klokgevel. Het inzwenkende deel van de topgevel is afgesloten met een gemetselde lijst. De top is voorzien van een gepleisterde (?) dekplaat met daarop een halfronde, met een gemetselde lijst afgesloten bovenstuk. De begane grond wordt volledig ingenomen door een moderne winkelpui, geflankeerd door gemetselde (gepleisterde) uitkragende pilasters. Boven de puibalk is een uitkragende, in- en uitzwenkende lijst aangebracht van strengperssteen. De gevel bevat op de verdieping drie houten T-schuifvensters onder strekken en met natuurstenen onderdorpels. Eenzelfde venster is aangebracht op zolderniveau. De achtergevel is zichtbaar vanaf verdiepingshoogte en bestaat uit een gepleisterde lijstgevel. De gevel bevat op de verdieping twee dichtgezette vensters met gepleisterde onderdorpels en op zolderniveau een houten drieruits venster, eveneens met gepleisterde onderdorpel.

het diepe huis aan de Oudestraat is op de begane grond, verdieping en zolder verbonden met een achter Oudestraat 68 gelegen achterhuis **(B)**. Dit huis bestaat uit twee bouwlagen en een zolder onder een met rode gegolfde Hollandse pannen gedekt schilddak. De oostgevel (voorgevel) bestaat uit een in handgevormde baksteen opgetrokken topgevel. Deze is zeer beperkt waarneembaar vanaf het zolderraam. De westgevel (achtergevel) is een gepleisterde lijstgevel met op verdiepingniveau links één houten venster met gepleisterde onderdorpel. Het venster heeft een vast bovenraam, het onderste deel is ingevuld met tweeruits draairamen. Rechts leidt een doorgang met bovenlicht naar de tegen deze gevel staande aanbouw van twee bouwlagen onder een plat dak **(C)**. Deze aanbouw heeft op verdiepingniveau in halfsteens verband opgetrokken gevels met dichtgezette vensters onder rollagen en met gemetselde onderdorpels.

Achter de huizen aan de Oudestraat (A en B) en rond de aanbouw (C) is het voormalige open binnenterrein op de begane grond overbouwd en afgesloten met een plat dak **(D)**.

De voornoemde bebouwing sluit aan op een pand aan de Hofstraat van twee bouwlagen onder een plat dak **(E)**. De voorgevel aan de Hofstraat is boven een gepleisterde plint opgetrokken in schoon metselwerk in kruisverband. De gevel is aan de bovenzijde afgesloten met afwisselend uitkragende gemetselde lijsten en pleisterwerk, eindigend met een uitkragende tandlijst (muizentand). De gevel bevat op de begane grond brede moderne bedrijfsdeuren en daarboven een dichtgezet venster met bakstenen onderdorpel, beiden onder een hoge rollaag. Rechts is aan de gevel een gietijzeren (straat)lantaarn met gietijzeren arm bevestigd. De achtergevel en de rechter- en linker zijgevel zijn opgetrokken in handgevormde baksteen. De linker zijgevel bevat in het midden op de verdieping een houten drieruits venster.

Afbeelding 1 van 8

Overzicht van de verschillende te onderscheiden bouwvolumes van Oudestraat 70. **A**: Diep huis aan de Oudestraat, **B**: Achterhuis achter Oudestraat 68, **C**: Aanbouw achter het achterhuis, **D**: Overbouwd voormalig open binnenterrein, **E**: Pand aan de Hofstraat.

Afbeelding 2 van 8

Voorgevel van Oudestraat 70.

Afbeelding 3 van 8

De gepleisterde achtergevels van het diepe huis A (links) en het iets verder uitstekende achterhuis B (rechts).

Afbeelding 4 van 8

Overzicht van de aanbouw (C) achter het achterhuis.

Afbeelding 5 van 8

Overzicht vanaf het platte dak van het overbouwde voormalige binnenterrein (D) in de richting van de Hofstraat.

Afbeelding 6 van 8

Vorgevel van het pakhuis aan de Hofstraat (E).

Afbeelding 7 van 8

Achtergevel en rechter zijgevel van het pakhuis aan de Hofstraat.

Afbeelding 8 van 8

Achtergevel en linker zijgevel van het pakhuis aan de Hofstraat.

Indeling

De indeling is op de begane grond vrijwel geheel uitgebroken, waardoor alle bouwvolumes open met elkaar in verbinding staan. Gemetselde en stalen kolommen dragen i.c.m. stempels, via stalen onderslagen het bovenliggende muurwerk. De begane grond van het achterhuis (B) bevat de verdiepingstrap, met daarachter een ondiepe ruimte.

De verdieping van het huis aan de Oudestraat (A) is ingedeeld met twee achter elkaar gelegen vertrekken aan de voorzijde, toegankelijk via een smalle gang tegen de linker bouwmuur. De gang leidt naar de daarachter gelegen ruimte met lichtkap die de zolders aan de voor en achterzijde van elkaar scheidt. Het niveau van de verdieping ligt aan de achterzijde een stukje lager en wordt overbrugd met een trappetje in de gang. Hier bevindt zich tevens een overloop met tegen de rechter bouwmuur de zoldertrap naar de zolder aan de achterzijde.

Via twee openingen in de linker bouwmuur is het huis aan de Oudestraat op de verdieping aan de achterzijde verbonden met het achterhuis (B). Ook hier is sprake van een niveauverschil van de verdiepingvloer, dat eveneens met een trappetje wordt overbrugd. De verdieping van het achterhuis is ingedeeld met een overloop ter plaatse van de verdiepingstrap en een daarachter gelegen vertrek. Vanuit dit vertrek is tevens de verdieping van de aanbouw (C) ontsloten.

De zolders van het huis aan de Oudestraat en het achterhuis bestaan uit ongedeelde ruimtes. De zolder aan de voorzijde van bouwdeel A is alleen toegankelijk via een raam onder de lichtkap en bevat een niveauverschil aan de voorzijde (hoger) en achterzijde (lager). De zolder aan de achterzijde van bouwdeel A is via een opening in de linker bouwmuur/borstwering verbonden met de zolder van het achterhuis (B).

Op het moment van publicatie was er nog geen recente opmetingstekening voorhanden.

Historische context

1150-1300

Het ontstaan van een agrarische nederzetting

Kampen is als dijkdorp ontstaan op de westelijke oever van de IJssel. Tot ver in de middeleeuwen was dit gebied een wildernis langs het moerassige Almere. Dit veranderde in de 11e en 12e eeuw, toen men op initiatief van de bisschop van Utrecht startte met de ontginning van het veenlandschap. Er werd een rivierdijk aangelegd om bewoners te beschermen tegen hoogwater van de IJssel. De dijk kwam in fasen tot stand, begon vanaf Brunnepe als Noordweg en volgde in Kampen het tracé van de Oudestraat.

Aan de Oudestraat ontstond lintbebouwing op ruim opgezette percelen die zich vanaf de dijk westwaarts uitstrekten tot aan de Burgel en gescheiden waren door kavelsloten. De vrijstaande houten huizen werden gebouwd op individuele woonterpen, die later aaneen zouden groeien tot een stadsterp. Aanvankelijk was Kampen een dorp met een hoofdzakelijk agrarisch karakter, maar uiteindelijk zouden waterstaatkundige veranderingen er in relatief korte tijd voor zorgen dat Kampen van een bescheiden dijkdorp transformeerde in een welvarende handelsstad.

Van dijkdorp tot handelsstad

Tot het laatste kwart van de 12e eeuw was de IJssel ten noorden van Zwolle door zandbanken niet bevaarbaar. De stormvloed van 1164 en 1170 brachten hier op ingrijpende wijze verandering in. Niet alleen was de IJssel nu over de volle lengte bevaarbaar, Kampen lag voortaan aan de monding van de IJssel in de nieuw ontstane Zuiderzee. Er ontstond een directe vaarroute van het Rijnland via de IJssel naar de Noordzee en het Oostzeegebied, waar Kampen enorm van zou profiteren.

De nederzetting groeide door haar gunstige ligging in de 13e eeuw uit tot een belangrijk knooppunt in de rivier- en zeehandel in Noord- en Noordwest Europa. Kampenaren legden zich hoofdzakelijk toe op de transitohandel, in het begin vooral gericht op Scandinavië en de Oostzee (Ommelandvaart), waarbij zij optraden als vrachtaandere voor kooplieden uit andere steden. Hun schepen bleven buiten het vaarseizoen dan ook vaak achter in 'vreemde' havens en de handel vond voornamelijk plaats buiten Kampen om. Hierdoor ontbraken in de stad elementen als scheepswerven, pakhuizen en een grote haven. In de 14e eeuw breidde de transitohandel zich uit en onderhielden Kampen als Hanzestad overzeese handelscontacten tussen het Oostzeegebied en Frankrijk, Engeland, Vlaanderen, Holland en Zeeland.

1300-1400

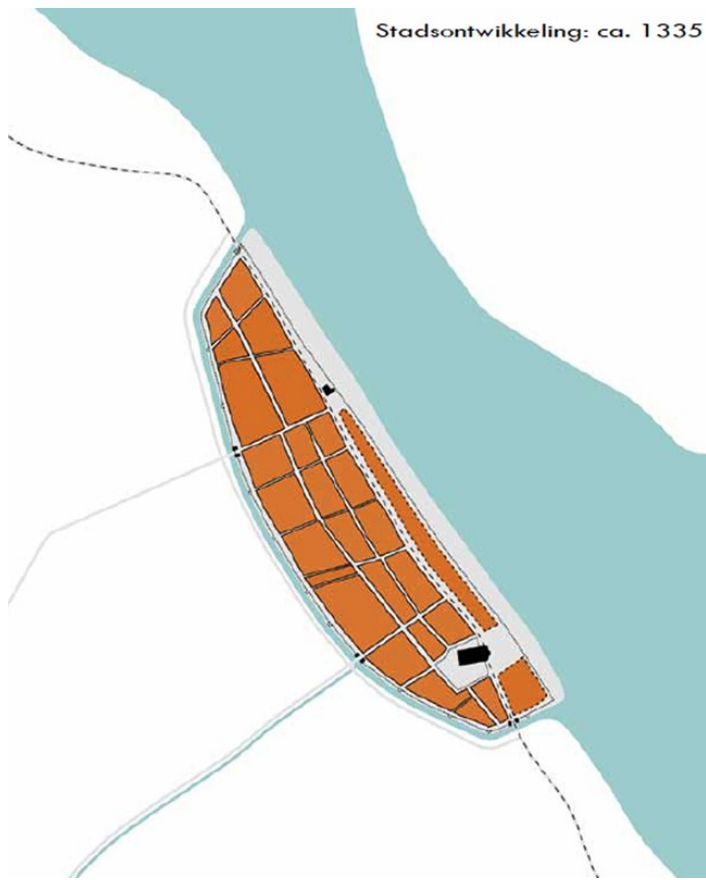
Verstedelijking en uitbreiding

De mogelijkheden van de zee- en rivierhandel leidde tot de komst van talloze immigranten, waardoor de bevolking in rap tempo groeide en de nederzetting in omvang toenam. Deze was al in de prestedelijke fase geheel omgracht en begrensd door de de IJsseldijk (Oudestraat) in het oosten, het veenriviertje de Reeve in het zuiden en door een verbindingsgracht tussen de Burgel en de IJssel ten zuiden van de Burgwalstraat in het noorden. Het zwaartepunt van de nederzetting lag waarschijnlijk in het zuiden, waar omstreeks 1200 een tufstenen romaanse kerk gebouwd was, gewijd aan Sint Nicolaas.

Nog in de 13e eeuw zal de behoefte aan bouwgrond sterk zijn toegenomen. Aan de rivierzijde vond ten oosten van het zuidelijk deel van de Oudestraat uitbreiding plaats door aanplemping. De kade schoof hiermee op tot dicht bij de rooilijn van de Voorstraat-westzijde. Het stadsgebied had zich inmiddels in noordelijke richting uitgebreid tot aan de Gasthuisstraat. Binnen de omgrachting werd bouwruimte

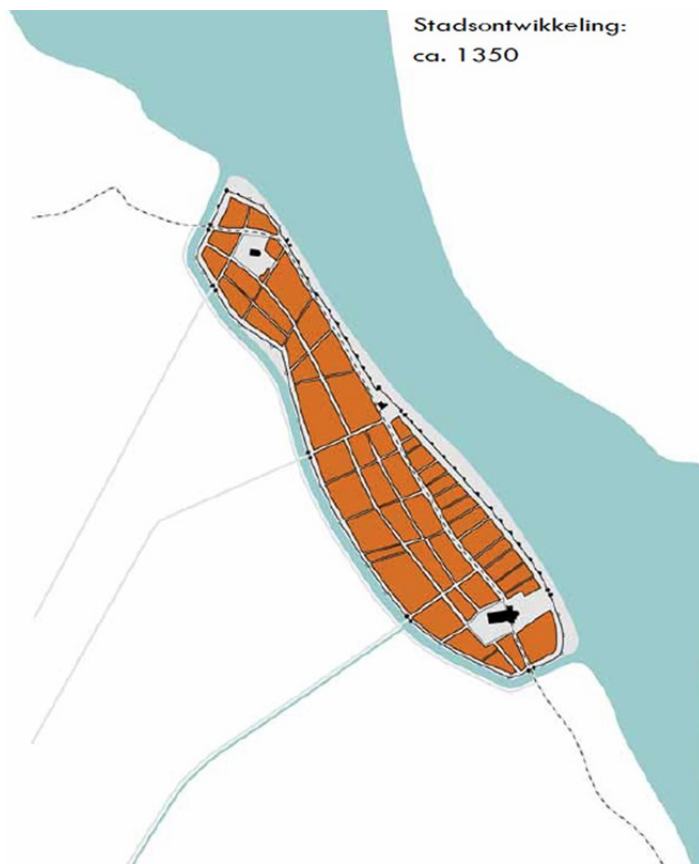
gewonnen door de riante kavels van de Oudestraat zowel in de lengte als in de breedte op te splitsen. Ter ontsluiting werden parallel aan de Oudestraat de Nieuwstraat en vervolgens de Hofstraat aangelegd, voor het eerst in de bronnen vermeld in respectievelijk 1319 en 1339. Om nog meer ruimte te kunnen bieden aan het steeds groeiende inwoneraantal vond in de perioden 1324-1337 een stadsuitleg plaats, waarbij de noordelijke grens opschoof tot aan de Botervatsteeg. Na nieuwe uitbreidingen in 1337-1390 en 1460-1505 bereikte het stedelijk gebied van laat-middeleeuws Kampen de omvang die de stad tot in de 20e eeuw zou behouden en die op stadsplattegronden uit de 16e en 17e eeuw is weergegeven.

Afbeelding 1 van 2

Schetsmatige plattegrond van Kampen omstreeks 1335. De nederzetting is volledig omgracht met de huidige Botervatsteeg als de noordelijke begrenzing (Winsen en Van Velzen 2012, p. 122).

Afbeelding 2 van 2

Schetsmatige plattegrond van Kampen omstreeks 1350-1400. Aan de noordzijde zijn De Hagen en de Wildfang bij de stad getrokken. De stad is volledig ommuurd. Aan de zijde van de IJssel is een nieuwe stadsmuur gebouwd, daar waar de Oudestraat via een reeks smalle stegen verbonden zou worden met de Voorstraat en de IJsselkade (Winsen en Van Velzen 2012, p. 122).

Verstening van de stad

Hoewel van het verlenen van stadsrechten en het bijbehorende recht om de stad te voorzien van verdedigingswerken in de archieven elk spoor ontbreekt, begon men in Kampen in de tweede helft van de 13e eeuw met de bouw van een bakstenen stadsmuur. Het zuidelijke en westelijke segment bevond zich aan de binnenzijde van de Burgel. Aan de oostzijde kwam de stadsmuur ongeveer negen meter achter de toenmalige kade aan de IJssel te staan. De noordgrens van de 13e-eeuwse muur is vooralsnog onzeker. Tegelijkertijd met het bouwproces ontwikkelde zich in Kampen en de directe omgeving een eigen baksteenindustrie. De genoemde stadsuitbreidingen maakten in de 14e eeuw logischerwijs ook verlenging en uitbreiding van de stadsmuur noodzakelijk. Zo werd omstreeks 1380 de stadsmuur langs de rivier ten oosten van de Oudestraat een stuk opgeschoven nadat hier door grondstorting meer ruimte gecreëerd was. De hier aangelegde straat kreeg de naam achter de Nije Mure, wat later de Voorstraat genoemd zou worden. Diverse stegen en meerdere stadspoorten verleenden toegang tot de nieuw ontstane handelskade.

De Oudestraat bleef gedurende en na de diverse stadia van uitbreidingen de spil van de stad, waar het merendeel van alle straten en stegen op aansloten. Aan beide uiteinden stonden de twee parochiekerken en hier waren de grootste en meest aanzienlijke huizen gebouwd. De verstening van woonhuizen kwam aan de Oudestraat waarschijnlijk al voor 1300 op gang. Op de langgerekte percelen werden al vroeg achterhuizen en eenkamerwoningen gebouwd die door de smalle stegen ontsloten waren. Vanaf het eerste kwart van de 14e eeuw verrezen ook aan andere straten stenen huizen. Het stadsbestuur stimuleerde met subsidies en regelgeving het bouwen van gemeenschappelijke stenen scheidingsmuren en de toepassing van dakpannen, voornamelijk om het gevaar van stadsbranden tegen te gaan. Geleidelijk werden ook steeds meer gevels in baksteen opgetrokken. Het versteningsproces zal tegen het einde van de 15e eeuw grotendeels voltooid zijn. In 1482 stopte de Raad namelijk met de subsidieregeling voor pannendaken.

Met de bouw van het Raadhuis centraal in de Oudestraat omstreeks het midden van de 14e eeuw, verplaatste het economisch en bestuurlijk centrum zich van de omgeving van de Bovenkerk naar het gebied rond de Vispoort. Dit werd in 1448 bevestigd met de bouw van een vaste IJsselbrug op deze locatie.

Einde van de bloeitijd

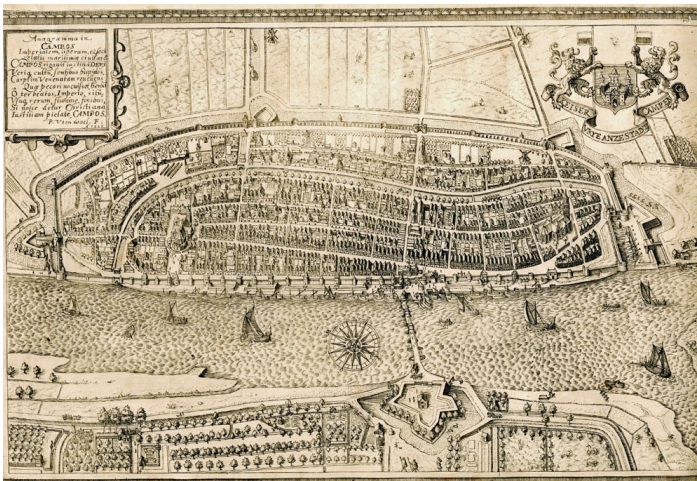
In de tweede helft van de 15e eeuw liep het aandeel van Kampenaren in de internationale vrachtwagen terug. Zij ondervonden in het transitoverkeer hevige concurrentie van de Hollanders, die geleidelijk de overzeese handel overnamen. De neergang in de scheepvaart was tevens een gevolg van de toenemende verzanding van de monding van de IJssel. Het regelmatig dichtslippen van de rivier zorgde ervoor dat (de steeds groter wordende) zeeschepen niet meer konden passeren. Hiermee verdween de belangrijkste aanjager van de stedelijke economie.

De neergang van de maritieme handel in de 16e en 17e eeuw kon deels opgevangen worden door het uitgebreide grondbezit en de opbrengsten van bierbrouwerijen, linnenweverijen en uit de agrarische sector. Halverwege de 13e eeuw had de Utrechtse bisschop aan Kampen al aanzienlijke stukken land met weiderecht verleend in het westelijke poldergebied. In 1363 volgde de schenking van de Kamper eilanden en vanaf 1382 was Kampen gerechtigd tot het houden van drie vrije jaarmarkten. Op deze wijze verkreeg de stad een bescheiden regionale centrumfunctie. De Oudestraat bleef de belangrijkste straat, de plek waar tot in de 18e eeuw vooral kooplieden en notabelen zich vestigden.

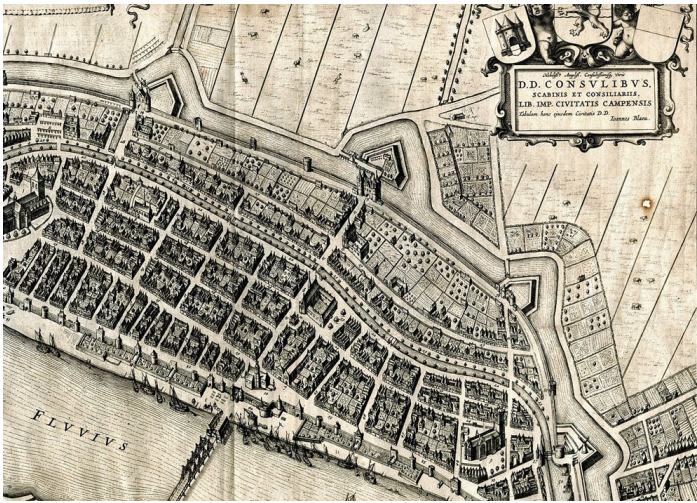
Afbeelding 1 van 3

Stadsplattegrond vervaardigd door Jacob van Deventer omstreeks 1560. In het noorden en zuidwesten vonden in de periode 1337-1390 en 1460-1505 nieuwe stadsuitbreidingen plaats, waarmee laat-middeleeuws Kampen haar volledige omvang bereikte (<http://www.wildernis.eu/chart-room>).

Afbeelding 2 van 3

Stadsplattegrond van Paulus Utenwael uit 1598 (Stadsarchief Kampen).

Afbeelding 3 van 3

Uitsnede uit de stadsplattegrond van Joan Blaeu uit 1648 (Stadsarchief Kampen).

Downloads

Bijlagen

Klik hieronder op de titel van een PDF of afbeelding om deze te bekijken/downloaden.

- [Bronnen en literatuur](#)

Colofon

Oudestraat 70 in Kampen

Bouwhistorische verkenning met waardestelling

© Belfort Cultuurhistorie en Monumenten, 13 februari 2020 <http://www.tijdbeeld.com/project/oudestraat-70>

Onderzoek

Belfort Bureau voor Cultuurhistorie en Monumenten
Stevinlaan 28, 7002 HD Doetinchem
www.belfortcultuurhistorie.nl
+31(0)616311843

i.s.m. ARCX, Doesburg

Opdrachtgever

Rober de Jong

Veldwerk en archiefwerk

Jacco Vromen en Peter Boer

Rapportage

Jacco Vromen

Belfort aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

